
KOMMUNEREVISJONSDISTRIKT 2
MØRE OG ROMSDAL

Forvaltningsrevisjonsrapport

Næringsarbeidet
i
Sunndal kommune

12.2.2014

Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal er interkommunalt selskap etter kommuneloven § 27. Eiere er kommunene Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Molde, Nesset, Rauma, Sunndal og Vestnes. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll for eierkommunene og har i dag fem revisorer. Selskapet har hovedkontor i Molde.

Sammendrag

Undersøkelsen har hatt fokus på følgende områder:

- Organisering og samarbeid om næringsarbeidet.
- Planlegging, rapportering og oppfølging av næringsarbeidet.
- Bærekraftig utvikling.
- Dimensjonering, tilrettelegging og effekt.

Undersøkelsen er hovedsakelig lagt opp som en kombinasjon av intervju, spørreundersøkelse og dokumentanalyse.

Organisering av næringsarbeidet

Revisjonens fokus i undersøkelsen knyttet til organisering har vært å vurdere ansvar-, rolle- og oppgavefordeling innenfor dagens organisasjonsmodell.

Kommunen er aktiv innenfor næringsutvikling både gjennom tilrettelegging og konkrete tiltak der bruken av næringsfondet er sentralt. Det bedriftsrettede næringsarbeidet i Sunndal kommune blir ivaretatt av Sunndal Næringssselskap AS (SUNS) der Sunndal kommune er hovedaksjonær. Ordføreren er styreleder. Rådmannen har personlig en aktiv rolle i kommunikasjon med næringslivet og møter som observatør i styremøtene til SUNS.

Sunndal kommune gir driftstilskudd til SUNS inklusiv midler til videre fordeling til næringslivet. Kommunen har anledning til å delegerer oppgaver til SUNS, men kan ikke delegerer forvaltning av næringsfondet til videre fordeling slik dette blir gjort i dag jf. vedtektene for næringsfondet og kommuneloven. SUNS kan derimot saksbehandle og tilrå overfor fondsstyret. Det kan være behov for å avklare nærmere hva SUNS skal bidra med for kommunen for de midler som selskapet får tildelt.

Ordføreren ivaretar eierfunksjonen ved at ordfører møter på generalforsamlingen til SUNS. Ordfører er også styreleder for SUNS. Kombinasjonen styremedlem og eierrepresentant er tillatt for aksjeselskap, men revisjonen kan ikke se at kombinasjonen eierrepresentant og styremedlem er noen heldig kombinasjon. SUNS ivaretar mange sentrale oppgaver for kommunen innenfor næringsutvikling, også mer utviklingsrettede oppgaver. Det kan derfor være vanskeligere å skille mellom ulike roller.

Revisjonen anbefaler at Sunndal kommune bør:

- avklare nærmere hvilke oppgaver Sunndal Næringssselskap AS skal utføre for de midlene som kommunen overfører til selskapet.
- forandre ordningen der deler av næringsfondet fordeles videre av Sunndal Næringssselskap AS.
- vurdere nærmere ordførerens roller som både eierrepresentant på generalforsamlingen, og styreleder/styremedlem for Sunndal Næringssselskap AS.

Samarbeid

Revisjonen har sett på hvordan samarbeidet fungerer internt i kommunen, mellom kommunen og Sunndal Næringssselskap AS og lokalt næringsliv.

Det er etablert samarbeidsarena mellom kommunen og SUNS. Det kan se ut som det kan være behov for å videreutvikle samarbeidet både internt i kommuneadministrasjonen og mellom kommuneadministrasjonen og SUNS.

Det er lagt godt til rette for samarbeid med næringslivet. Kommunens vedtak blir fulgt opp. Revisjonen har fått innspill fra næringslivet med noen forbedringsområder knyttet til bedre gjensidig kommunikasjon.

Revisjonen anbefaler at Sunndal kommune bør:

- videreutvikle ulike arena for samordning av næringsarbeidet.

Planlegging, rapportering og oppfølging av næringsarbeidet.

Revisjonen har sett på plan- og rapporteringssystem herunder oppfølging av planer og styrende dokumenter.

Sunndal kommune har flere planer, styrende dokumenter og prosjekt med fokus på næringsutvikling. Det er god sammenheng mellom ulike styrende dokumenter blant annet på den måten at kommuneplanens mål og tiltak er utgangspunkt for årsplan og budsjett og førende for næringsplanen. Det er i varierende grad rapportering i forhold til mål og tiltak i ulike planer. Det skjer en systematisk rapportering i forhold til prosjektet «Sunndal 2013».

Næringsplanen skal være et levende dokument og oppfølging skal skje i form av dialogmøter i kommunestyret. Det blir gjennomført dialogmøter. Innspill fra næringslivet tyder på at planen har skapt forventninger som ikke har blitt innfridd. Kommunen kan ha en utfordring knyttet til informasjon om kommunens prioriteringer, og hva som har kommet ut av dialogmøtene med næringslivet.

Bestillingen til SUNS skjer «indirekte» via næringsplanen på den måten at styret for SUNS legger næringsplanen til grunn for egen planlegging. Det framstår som det er gjensidig tillit mellom SUNS og kommunen. Det er spørsmål om krav til bruk av tildelte midler og rapportering bør formaliseres i større grad.

Det skjer til en viss grad rapportering av bruken av næringsfondet. Det bør lages en årsberetning i samsvar med krav i vedtektene. Kommunen bør vurdere om årsberetningen også bør omfatte oppfølging av sentrale mål og prioritering i vedtektene og andre styrende dokumenter. Det er mye offentlige midler som blir forvaltet via næringsfondet. Både mål og prioritering for bruken og etterprøving og rapportering er da sentralt.

Revisjonen anbefaler at Sunndal kommune bør:

- videreutvikle rapportering av næringsarbeidet i forhold til styrende dokumenter herunder utarbeide årsmelding/årsberetning for næringsfondet i samsvar med vedtektene.

Bærekraftig utvikling.

Revisjonen har hatt fokus på å beskrive hvordan bærekraftig utvikling er omtalt i kommunens planlegging.

Kommunen har fokus på bærekraft med vekt på miljø i kommuneplanen. Bærekraftig utvikling med vekt på miljø har i liten grad fokus når det gjelder næringsutvikling.

I næringsplanen og i prosjektet «Sunndal 2013» har det vært fokus på bærekraft knyttet til mindre avhengighet av Hydro, arbeidsplassutvikling, kompetanse, befolkningsutvikling etc. Det vil være opp til kommunen å videreføre evt. videreutvikle mål og indikatorer knyttet til bærekraftig utvikling i forhold til utfordringer og sentrale krav. jf. blant annet Plan og bygningslovens formål om bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Kommunen bør vurdere å se ulike sider ved bærekraft mer i sammenheng.

Dimensjonering, tilrettelegging og effekt.

Revisjonen har sett på kommunens dimensjonering av næringsarbeidet, tilrettelegging og effekt med vekt på arbeidsplasser.

Når det gjelder **dimensjonering**, bruker Sunndal mye ressurser på næringsutvikling. I åra 2009-2012 ble det bevilget over 30 mill. kroner over næringsfondet. Det er et politisk spørsmål hvor mye kommunen skal bruke. Utfordringen er særlig knyttet til å sikre tilstrekkelig rapportering slik at kommunen og politikere har et godt grunnlag for å vurdere dimensjonering i forhold til kommunens utfordringer, forventede resultater og andre prioriterte oppgaver.

Kommunen får stort sett positive tilbakemeldinger fra næringslivet når det gjelder tilrettelegging.

Kommunens tiltaksarbeid er mer overordnet og generelt. Sunndal Næringssselskap AS er mer bedriftsrettet mot å skape arbeidsplasser. Sunndal Næringssselskap AS og særlig prosjektet «Sunndal 2013» har bidratt til å skape **arbeidsplasser**. Det er generelt vanskelig å vurdere effekt.

Vi viser til Rapporten «Evaluering av omstillingsprosjekt» i Sunndal pr. januar 2014 som blant annet viser at det per utgangen av 2012 ble rapportert 12 nye og 42 sikrede arbeidsplasser. Målet om å bidra til 150 arbeidsplasser innenfor programperioden ble ikke nådd. Målet om 4000 arbeidsplasser i kommunen ved utgangen av 2013 ble heller ikke nådd, men den negative tendensen i sysselsettingsutviklingen i Sunndal fra 2007 til 2010 er snudd.

Innholdsliste

SAMMENDRAG	3
INNHOOLDSLISTE	6
1 INNLEDNING	7
1.1 BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT	7
1.2 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER.....	7
1.3 AVGRENSING OG METODE	7
1.4 HØRING – UTTALE FRA SUNNDAL KOMMUNE VED RÅDMANNEN	8
2 ORGANISERING OG SAMARBEID	9
2.1 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER.....	9
2.2 ORGANISERING.....	9
2.2.1 <i>Organisering av næringsarbeidet</i>	9
2.2.2 <i>Selskapsorganisering – roller og arbeidsdeling</i>	13
2.3 SAMARBEID.....	15
2.3.1 <i>Samarbeid internt i kommunen og mellom kommunen og SUNS</i>	15
2.3.2 <i>Samarbeid med næringslivet</i>	16
2.4 VURDERING OG ANBEFALING	18
3 PLANLEGGING, RAPPORTERING OG OPPFØLGING	20
3.1 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER.....	20
3.2 OVERORDNA PLANER	20
3.3 SEKTORPLANER OG STYRENDE DOKUMENTER FOR NÆRINGSUTVIKLING	23
3.4 VURDERING OG ANBEFALINGER	27
4 BÆREKRAFTIG UTVIKLING	28
4.1 PROBLEMSTILLING	28
4.2 BÆREKRAFTIG UTVIKLING	28
4.3 VURDERING.....	32
5 DIMENSJONERING, TILRETTELEGGING OG EFFEKT	33
5.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	33
5.2 DIMENSJONERING.....	33
5.3 TILRETTELEGGING.....	36
5.4 ARBEIDSPLASSER	37
5.5 HVLKE TILTAK BØR KOMMUNEN PRIORITYRE?	40
5.6 VURDERING.....	42
6 SAMLEDE VURDERINGER OG ANBEFALINGER	43
7 REFERANSER OG KILDER	45
8 VEDLEGG	46

1 Innledning

1.1 Bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt

Kommunens revisor har som en av sine oppgaver å utføre forvaltningsrevisjon, jf. kommuneloven § 78 nr. 2 og forskrift om revisjon kap. 3 §§ 6–8. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger, jf. kommuneloven § 77 nr. 4.

Sunndal kommune har vedtatt overordnet plan for forvaltningsrevisjon for 2012–15, jf. sak 26/12 i kommunestyret og sak 5/12 i kontrollutvalget. Kontrollutvalget har videre vedtatt å prioritere et forvaltningsrevisjonsprosjekt om «Effekt av næringsarbeidet i Sunndal kommune» og bestille dette fra Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal. Undersøkelsen skal omfatte kommunens næringsarbeid, organisering, bruk av næringsfondet og andre tiltak.

1.2 Problemstillinger og revisjonskriterier

Problemstillinger

På bakgrunn av risikovurdering og bestillingen fra kontrollutvalget, har revisjonen med utgangspunkt i vedtatt prosjektplan satt opp følgende hovedproblemstillinger for undersøkelsen:

- Organisering og samarbeid om næringsarbeidet.
- Planlegging, rapportering og oppfølging av næringsarbeidet.
- Bærekraftig utvikling.
- Dimensjonering, tilrettelegging og effekt.

Mer presise problemstillinger vil framgå av de ulike kapitlene.

Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er de krav og forventninger som funnene i undersøkelsen blir vurdert opp mot. I denne undersøkelsen bygger revisjonskriteriene i hovedsak på kommuneloven, plan og bygningssloven, forvaltningsloven og ulike planer og vedtak i kommunestyret.

1.3 Avgrensning og metode

Avgrensning

Tittelen på undersøkelsen var opprinnelig «Effekt av næringsarbeidet i Sunndal kommune». Bestillinga fra kontrollutvalget, inklusiv prosjektplanen, la vekt på tema som organisering, samarbeid og oppfølging av planer. Vi har hatt fokus på dette i undersøkelsen. Når det gjelder oppfølging av planer, har vi i tillegg til prosjektet «Sunndal 2013» og kommuneplanen sett på ulike planer og styrende dokumenter av betydning for næringsarbeidet. Prosjektet «Sunndal 2013» og vurdering av effekt i form av etablering av arbeidsplasser, har fått mindre fokus blant annet fordi det blir gjennomført en undersøkelse i regi Oxford Research for prosjektet «Sunndal 2013». Dette skal blant annet skje ved å innhente informasjon fra de som har mottatt støtte. Rapporten «Evaluering av omstillingsprosjekt» i Sunndal foreligger pr. januar 2014. Vi har på bakgrunn av dette valgt å forandre tittelen til «Næringsarbeidet i Sunndal kommune» da dette vil være en mer dekkende tittel for innholdet.

Kommunestyret har bevilga midler til Sunndal næringssselskap AS (SUNS) til kjøp av aksjer i konkrete prosjekter/bedrifter. Spørsmål knyttet til eierskap til aksjene er tatt opp. Vi viser til

sak 58/11 til kommunestyret og følgende endring av vedtektene, sak 82/11: «Alle former for aksjekjøp skal vedtas av økonomi- og planutvalget, og aksjene skal være i kommunens eie». Alle aksjer kjøpt av SUNS med kommunale midler skal overføres til Sunndal kommune. Revisjonen går ikke nærmere inn på dette, og har ellers lite fokus på aksjekjøp som virkemiddel i næringsutviklingen.

Kontrollutvalget har ansvar for selskapskontroll i interkommunale selskaper og kommunalt eide aksjeselskaper. Kontrollutvalget/revisor har rett til å innhente opplysninger fra selskapsorganer og til å være til stede i representantskap/generalforsamlinger. Når det gjelder selskap der kommunen er deleier, har kontrollutvalget ikke tilsvarende rolle. Dette betyr at det vil være begrensninger knyttet til Sunndal Næringssselskap AS. En eventuell selskapskontroll kan bare skje etter særskilt avtale med de øvrige eierne. Revisjon av Sunndal næringssselskap er utenfor kommunerevisjonens mandat for denne undersøkelsen. Styret for Sunndal næringssselskap har vedtatt å følge offentlighetsloven. Det er unntak for behandling av bedriftsstøtte. Vi har fått god tilgang til informasjon i forhold til denne undersøkelsen.

Metode

Denne undersøkelsen er basert på Norges Kommunerevisorforbunds (NKRF) standard for forvaltningsrevisjon "RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon".

Undersøkelsen er hovedsakelig lagt opp som en kombinasjon av intervju, spørreundersøkelse og dokumentanalyse. Det er gjennomført intervju med rådmannen, plansjef, næringsrådgiver og daglig leder for Sunndal Næringssselskap AS. Det er sendt ut spørsmål til representanter fra næringslivet. De fem som har svart, har gitt utfyllende tilbakemeldinger. Dette vil ikke være et representativt utvalg, men gir likevel nyttige tilbakemeldinger.

1.4 Høring – uttale fra Sunndal kommune ved rådmannen

Et utkast til rapport har vært forelagt Sunndal kommune ved rådmannen i møte 3.2.2014. Høringsutkast er sendt kommunen i etterkant av møtet. Sunndal kommune ved rådmannen har gitt følgende uttale i mail 11.2.2014:

- Sunndal kommune har valgt en modell med delt ansvar for næringsutviklingsarbeidet. SUNS har ansvar for bedriftsrettede og utviklingsrettede oppgaver, og kommunen, ved plan- miljø- og næringstjenesten, har ansvar for tilrettelegging og infrastruktur. Styrken ved denne organiseringen er at det er etablert en arena der kommunen og næringslivet møtes som likeverdige parter, som fungerer godt, og som begge partene er fornøyd med. Det er kort vei fra planer til handling. Utfordringen er, som rapporten peker på, samordning internt i kommunen og mellom kommunen og SUNS. Det vil kunne oppstå gråsoner og grenseproblematikk. Det er etablert noen samordningsarenaer og disse kan helt sikkert videreutvikles. Dette er partenes felles ansvar.
- Ordføreren har en sentral rolle både i kommunen og i SUNS og det har rådmannen også, selv om han bare har observatørstatus i styret for SUNS.
- Et alternativ til dagens organisering kan være «insourcing» av det bedriftsrettede og utviklingsrettede næringsutviklingsarbeidet der kommunen tar ansvar for alle oppgavene selv. Da vil en unngå utfordringene knyttet til samordning og habilitet, som rapporten fokuserer på. Den store utfordringen med denne modellen er imidlertid at samarbeidsarenaen, som styret i SUNS representerer, vil gå tapt. Det kan selvsagt skapes nye samarbeidsarenaer mellom kommunen og næringslivet, men disse vil få mindre makt og innflytelse, og det blir mer krevende å motivere og engasjere

næringslivet. Det er gjerne en sammenheng mellom innflytelse/påvirkningsmulighet og engasjement. Jeg synes rapporten har for lite fokus på dette perspektivet.

2 Organisering og samarbeid

2.1 Problemstillinger og revisjonskriterier

Vi til i dette kapitlet ta opp følgende problemstillinger knyttet til organisering og samarbeid:

- Hvordan fungerer dagens organisering og oppgavefordeling?
- Hvordan fungerer samarbeidet internt i kommunen og mellom kommunen og Sunndal næringssselskap AS?
- Hvordan fungerer samarbeidet med det lokale næringslivet?

Revisjonskriterier

Det er en klar ansvars-, rolle- og oppgavefordeling.

Det er etablert rutiner/arena for samarbeid mellom sentrale aktører, herunder dialog og årlige kontaktmøter med lokalt næringsliv jf. kommunale vedtak/planer.

Sentrale lover er kommuneloven og forvaltningsloven. Kommuner har etter kommuneloven stor frihet til å organisere tjenestene slik de finner det hensiktsmessig, enten som del av kommunen som juridisk person eller gjennom etablering av selvstendige rettssubjekter. Der det opprettes aksjeselskap vil reglene i aksjeloven gjelde for selskapet. Vi vil beskrive dagens organisering.

2.2 Organisering

2.2.1 Organisering av næringsarbeidet

Politisk organisering

I tillegg til kommunestyret er det særlig økonomi- og planutvalget som er sentral i næringsarbeidet. Sunndal kommunestyre har forvaltningsmyndighet for næringsfondet. Kommunestyre oppnevnte formannskapet som fondsstyre for næringsfondet. Økonomi- og planutvalget ivaretar det tidligere formannskapets funksjoner (jf. vedlagte vedtekter), og bevilger midler fra næringsfondet. Teknikk-, miljø- og kulturutvalget har blant annet ansvar for utvikling og vern av det fysiske miljøet i kommunen. (Se vedlagt organisasjonskart). Vi viser også til delegerings- og myndighetsreglement for Sunndal kommunen, revidert 20.6.12.

Administrativ organisering.

Administrativ organisering framgår av vedlagte organisasjonskart. Rådmannen har et overordna ansvar for all planlegging og styring i administrasjonen. Samfunnsplanlegging er lagt til rådmannen ved ass. rådmann. Rådmannen er sentral i arbeidet med næringsutvikling og møter blant annet som observatør på styremøtene til Sunndal næringssselskap (SUNS). Dette blir sett på som en viktig del av rollen som rådmann. Rådmannen får sakspapir til styret. Rådmannen deltar sammen med ordfører og daglig leder for SUNS på dialogmøter med næringslivet.

I administrasjonen er hovedansvaret for næringsarbeid ellers lagt til plan-, miljø- og næringstjenesten, som har ansvar for følgende oppgaver:

- fysisk planlegging (arealplaner), byggesaker, næringsarbeid inkludert jordbruk og skogbruk, naturforvaltning, vassdragsforvaltning, forurensing og miljøvern.

Tjenesten har ansvar for kommunens arealplanlegging og planlegging innenfor de ovennevnte områdene. Enheten forvalter næringsfondet, og saksbehandler til politisk utvalg. Dette omfatter saksbehandling av søknader om midler fra næringsfondet. Ansvarsområdet blir leda av plansjef. Det er egen rådgiver på næringsområdet som blant annet har ansvar for saksbehandling knyttet til næringsfondet.

Kommunens næringsarbeid skjer i hovedsak på overordnet plan gjennom tilrettelegging for næringsutvikling, som planlegging og forvaltning av næringsfondsmidler. Kommunen forvalter sentrale lover og bestemmelser som har betydning for lokalt næringsliv. Kommunen bistår og gir tilskudd til bedrifter som ønsker sertifisering som miljøfyrtårn. Dette dekkes av næringsfondet.

I tillegg til arealplanlegging generelt, har kommunen via Sunndal Næringseiendom AS ferdig regulerte og tilrettelagte arealer for næringsvirksomhet for bedrifter som vil etablere seg eller ekspandere. Det står følgende om Sunndal Næringseiendom (SNE) i Eierskapsmelding for Sunndal kommune 2012–2013, vedtatt i kommunestyret 20.06.2012:

- Selskapet skal være et redskap for næringsutvikling og nyskaping i regionen. SNE disponerer et regulert næringsareal på Håsøran, og skal forvalte disse på en helhetlig, areal- og kostnadseffektiv måte. Selskapet er et likeverdig trepartssamarbeid mellom Sunndal kommune, SIVA og Hydro. Utvikling av Sunndal Næringspark er prioritert som det viktigste av 6 satsingsområder i gjeldende næringsplan for Sunndal kommune 2010 -2015. Kommunen vurderer Sunndal Næringspark som et svært viktig virkemiddel i arbeidet med oppfølging og gjennomføring av næringsplanen og kommuneplanen.

Det står følgende om plan-, miljø- og næringstjenesten i årsmelding 2012:

- Sunndal kommune har en effektiv plan-, miljø- og næringstjeneste. Det meste av planarbeidet blir utført av egne ansatte. Vi er stolt over at vi klarer å imøtekomme den løpende private etterspørselen, samtidig som vi utfører store oppgaver for viktig infrastruktur som tunneler, veier, sentrumsutvikling, tilrettelegging for næringslivet, klima og energi samt landbruk. Sunndal kommune er med i sykkelbyprosjektet.

Tilrettelegging av areal til næringslivet, har blitt prioritert i Sunndal kommune. Arbeidet med næringsplan skjer i samarbeid med Sunndal næringsselskap og næringen selv. Det blir lagt vekt på at næringslivet skal involveres.

Det bedriftsrettede næringsarbeidet i Sunndal kommune blir ivaretatt av **Sunndal næringssselskap AS (SUNS)**. SUNS er et frittstående aksjeselskap. Sunndal kommune er hovedaksjonær med sine 155 av 307 aksjer (50,5 %). Ordføreren er styreleder. Grunnfinansieringen av SUNS kommer fra kommunens næringsfond. SUNS har følgende formål (vedtektene § 3):

”Selskapets formål er å arbeide for å fremme næringslivet i Sunndal kommune. Det skal skje ved å bidra til etableringer av ny virksomhet og utvikling av eksisterende virksomhet ved bruk av de økonomiske midlene selskapet rår over, og delta i andre selskaper som har som formål å utvikle næringslivet i kommunen.”

I saksframlegg til kommunestyret ved behandling av årsrapport for SUNS kommer det fram at SUNS sammen med Sunndal næringseiendom AS er kommunens viktigste redskap i næringsutviklingsammenheng.

Kommunestyret vedtok 16.3.2011, sak 14/11, Næringsplan for Sunndal kommune for 2010-2015. Det framgår at SUNS er kommunens utøvende organ for bedriftsrettet næringsutvikling. Kommunestyret har 4.5.2011 i sak 26/11 gitt bestemmelser om økonomiske rammer for driften. Kommunestyret bevilga et årlig tilskudd på 2,3 mill. kroner for årene 2011-2015 til grunnfinansiering av SUNS og til utviklingsmidler til bedrifter og prosjekter. SUNS forvalter dermed deler av næringsfondet. SUNS hadde sekretærfunksjon for arbeidet med næringsplanen for kommunen og ivaretar prosjektledelse. Det kommer fram i kommunens administrasjon at det er lite avklart hva SUNS skal gjøre for kommunen når det gjelder den administrative delen. SUNS får i tillegg betalt for konsulentoppdrag.

Levering fra SUNS til Sunndal kommune går fram av Strategiplan for Sunndal Næringssselskap (SUNS) 2012-2015 vedtatt av styret for SUNS. Oppgaver som inngår i andelen av grunnfinansieringen på 1,4 mill. kroner, til drift av SUNS:

- Administrasjon, saksbehandling, strategiarbeid, dialog, kompetanseutvikling
- Regnskap SUNS
- Etablererveiledning / rådgiving
- Utviklingsoppgaver (Bedrifts- og prosjektutvikling)
- Styrearbeid

I tillegg kommer 900 000 kr per år som skal gå til tilskudd til bedrifter og prosjekter.

SUNS har prosjektlederansvar/sekretariatsansvar for prosjektet «Sunndal 2013» og et samarbeidsprosjekt mellom Surnadal og Sunndal kommuner. Begge prosjektene er omtalt i kap.3. Sammen med Surnadal kommune deltar også Sunndal kommune v/Sunndal Næringssselskap AS i et bolystprosjekt finansiert av Møre og Romsdal fylkeskommune og kommunene. Ved behandling av budsjettet for 2014 ba kommunestyret administrasjonen gi en tydelig bestilling til prosjektet om sine behov, og benytte prosjektet aktivt i sitt rekrutteringsarbeid i samarbeid med næringslivet i regionen.

Sunndal kommune betaler for prosjektledelse som for prosjektet «Sunndal 2013». Kommunen betaler ikke for arbeid som for eksempel sekretariatsarbeid for næringsplanen.

I styret for Sunndal næringssselskap AS er det med tre fra kommunen og tre fra næringslivet (1 fra Hydroledelsen og 2 fra næringslivet ellers). Dette er i samsvar med aksjonæravtale inngått mellom eierne. Det er tradisjon for at ordfører er styreleder.

Kommuner og fylkeskommuner har stor frihet til å organisere tjenestene slik de finner det hensiktsmessig, enten som del av kommunen som juridisk person eller gjennom etablering av selvstendige rettssubjekter. Sunndal kommune vedtok Eierskapsmelding for Sunndal kommune 2012 – 2013 i kommunestyret 20.06.2012. Det blir der blant annet sagt følgende:

- Vurderingen må gjøres med tanke på at selskapsformen står i forhold til de oppgaver og funksjoner selskapet er tenkt å utføre, hvilke rammebetingelser selskapet trenger, hvilken økonomisk risiko som er ønskelig/akseptabelt, og hvor stor grad av politisk styring og kontroll som er ønskelig.
- Aksjeselskap blir gjerne brukt i forhold til regional utvikling og i tilknytning til større prosjekter hvor tidshorizonten er langsiktig. Samferdsel, energi og næringsutvikling har vært de områdene det har vært vanligst å bruke denne selskapsformen.

- Aksjeloven regulerer etablering og drift av aksjeselskaper (AS). ...Selskapet betraktes som en selvstendig juridisk enhet.Forhold som gjelder aksjeeierne seg imellom, reguleres med egen aksjonæravtale.Styret har det overordnede ansvar for forvaltningen av selskapet, og eierne har myndighet gjennom generalforsamlingen. Dette betyr at kommunen som aksjeeier ikke kan gi pålegg til selskapets styre uten at dette skjer i form av en beslutning fra generalforsamlingen. Nivået på eierandelen må derfor tilpasses kommunens mål med eierskapet.

Mulighet for styring og kontroll vil være ulik i ulike organisasjonsformer, der aksjeselskap og stiftelser gir minst styring og kontroll. Eierstyringen for SUNS og andre selskap som kommunen eier skjer gjennom generalforsamlingen. I eierstyringen er det følgende virkemidler:

- Fastsette og endre vedtekter
- Utnevne styre og styreleder
- Fastsette økonomiske og andre rammebetingelser
- Oppfølging av resultater
- Dialog mellom eier og selskap (styre)

Styrets oppgave er strategisk ledelse av selskapet

Sunndal kommune har tatt stilling til organisering i eierskapsmeldinga. Det går fram følgende av eierskapsmeldingen når det gjelder Sunndal næringselskap AS:

- Bakgrunn for eierskapet: Motivet for eierskap er politisk. Kommunen har valgt å sette ut bedriftsretta næringsutviklingsarbeid til selskapet. Selskapet ble startet i 1987. Det har fra starten vært finansiert gjennom årlige overføringer fra næringsfondet. Selskapet har i dag (2013) en rekke nøkkeloppgaver knyttet til næringsutvikling i Sunndal: Bedriftsrettet veiledning og støtte, eierskap i industriinkubatoren og administrativ ledelse av prosjektet Sunndal 2013, som er et storstilt omstillings- og utviklingsprosjekt knyttet til Hydros rolle i lokalsamfunnet.
- Kommunens eierstrategi: SUNS vurderes årlig gjennom årsrapporter og gis overføringer for 5-årsperioder. Det er ikke grunnlag for å endre på organiseringen av næringsutviklingsarbeidet på dette tidspunktet. Eierposten opprettholdes.

Når det gjelder dagens organisering, kommer det fram i samtaler at organiseringen er grei på den måten at SUNS har direkte næringsretta/bedriftsretta arbeid, mens kommunen har ansvar for tilrettelegging og planarbeid. Det blir pekt på at alternativet vil være å ta ansvar for alt næringsarbeid sjøl slik som Surnadal har gjort det. Det er fordeler og ulemper med ulike modeller. Det blir framhevet at dagens modell har en styrke med fellesskap, felles arena og at en jobber sammen med næringslivet.

Fra næringslivets side har vi fått positive tilbakemeldinger blant annet at kommunens tilnærming med involvering av næringslivet er veldig god. Det kommer fram noen innspill og kommentarer til dagens ordning der SUNS har en sentral rolle:

- For så vidt greit, men faren er at kommunen og politikere på denne måten fjerner seg fra næringsretta tankegang.
- Vi opplever at kommunestyret føler for lite engasjement og forpliktelse for lokal næringsutvikling. Måten man har valgt å organisere arbeidet, kan til en viss grad tilkjennegi en følelse av «outsourcing» og at man da stoler på at arbeidet blir tilfredsstillende utført. Man støtter seg i for stor grad på Sunndal Næringselskap uten

at man i tilstrekkelig grad evaluerer hensiktsmessigheten av organiseringen. Dette bør det være en jevnlig vurdering av.

- Utenfra-og-inn oppleves Sunndal Næringssselskap som en prosjektorganisasjon der mye ressurser går med til å organisere og styre prosjekter (herunder rapportering).

Gråsoner mellom kommunen og næringssselskapet

Det blir pekt på at det er noen gråsoner mellom kommunen og Sunndal Næringssselskap. Dette gjelder for eksempel kommuneplan og hensyn der opp mot næringsplan eller næringsutvikling. Kommunen skal blant annet gjennom kommuneplanen og arealplanen ha et breiere samfunnsperspektiv. Det blir pekt på at gråsoner omfatter rollene til næringssselskapet og plansjefen. Det går ikke på det bedriftsretta.

Det har for eksempel vært diskusjon knyttet til bruken av næringsareal. Et eksempel som er nevnt er hvorvidt ambulansestasjon skulle bli lagt til næringsarealet eller nær helsehus/i sentrum. I dette tilfellet satte en seg sammen og diskuterte saken. Saken kostet kommunen ekstrautgifter og viste at samarbeidet og avveiningene mellom næringsinteresser og samfunnsmessige hensyn i kommunen ikke var tilstrekkelig avklart i forkant.

Det er nå etablert formalisert samarbeid gjennom samarbeidsavtale mellom Sunndal kommune, Sunndal Energi og Sunndal Næringsseiendom når det gjelder forvaltning av arealet på Håsøran. Formålet er at det skal være enklere for den som henvender seg, og at en skal sikre nødvendige avklaringer. Ved aktuelle saker møtes de tre partene.

Næringssselskapet kan også gi midler til landbruket. Eggproduksjon fikk for eksempel midler både fra kommunen (landbruksfondet) og næringssselskapet. Det var i den sammenheng dialog mellom SUNS og Plan-, miljø- og næringstjenesten. Det var enighet om saksbehandlingen og hvem som skulle/kunne bidra med hva.

Daglig leder for SUNS trekker fram at når det gjelder det bedriftsretta arbeidet, er det noen grensesnitt som er krevende, men at dette er ikke noe stort problem.

Det blir pekt på at SUNS ikke er et selskap på lik linje med andre aksjeselskaper på den måten at arbeidsområdet er tett innvevd i kommunens øvrige utviklingsarbeid i tillegg til at selskapet er utøvende når det gjelder det bedriftsrettede for kommunen og utgjør en sentral møteplass for kommunen. Selskapet har andre formål enn andre selskap. Det blir pekt på at gråsonene er størst når det gjelder utviklingsarbeid.

2.2.2 Selskapsorganisering – roller og arbeidsdeling

Folkevalgte og rådmannens rolle er tatt opp i eierskapsmeldingen for Sunndal kommune.

Rådmannen har ingen formell rolle knyttet til kommunens eierskap og eierstyring, men som kommunens øverste administrative leder har rådmannen ansvar for forsvarlig utredning av alle saker som skal til politisk behandling, jf. kommuneloven § 23 nr. 2. Dette vil også gjelde eierskapsaker.

Sunndal kommune har etablert et eiersekretariat med rådmannen som ansvarlig. Dette eiersekretariatet skal ha ansvaret for å administrere og koordinere kommunens eierskap. Rådmannen skal også ha en rolle i forbindelse med utarbeidelse av strategier for selskapene og skal delta i eiermøter mv når dette er hensiktsmessig.

Når det gjelder folkevalgte som styremedlemmer, er rollen som styremedlem forskjellig fra rollen som folkevalgt. Det går fram av eierskapsmeldingen kap. 2.6.3 hva som er eierrepresentantenes roller. Eierrepresentanten skal blant annet ivareta kommunens interesser, avklare eiernes syn og rapportere tilbake til eier.

KS har utgitt en rapport med anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper, og kommer der med blant annet følgende anbefalinger:

- For aksjeselskap og interkommunale selskaper anbefales det at kommunestyret oppnevner politisk ledelse som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierutøvelsen skal speile kommunestyrets samlede flertallsbeslutning.
- Styreleder og daglig leder har plikt til å delta på generalforsamlingen i aksjeselskap.
- Å påta seg et styreverv i et aksjeselskap eller interkommunale selskap, er et personlig verv. Man skal ivareta bedriftens interesser på best mulig måte sammen med resten av styret og ut fra selskapets formål.
- Det er opp til hvert enkelt eierorgan å avgjøre hvilken type kompetanse et styre skal ha. I utgangspunktet anbefales det å unngå situasjoner der styrets medlemmer jevnlig blir vurdert i forhold til forvaltningslovens regler om habilitet og derfor kritisk vurderer bruken av ledende politikere i selskapsstyrene.
- Det er allikevel viktig å understreke at politisk deltakelse i styrene generelt vil være tillatt og at politisk kompetanse i mange virksomheter kan være viktig for selskapsstyrene.

Ordføreren i Sunndal er styreleder for SUNS. Ordføreren møter også som eierrepresentant på generalforsamlingen.

Etter IKS-loven er det ikke adgang til å kombinere rollen som medlem av representantskapet med vervet som styremedlem. Denne rollekombinasjon er tillatt etter aksjeloven. Det må så vurderes om det er annet lovverk som eventuelt i praksis hindrer den aktuelle rollekombinasjon i et aksjeselskap, for eksempel gjennom regler om inhabilitet. (Brev fra KR D 20.09.2013, vedlagt)

Problemstillingen knyttet til habilitet for styremedlemmer i kommunale organer er tatt opp i forbindelse med behandling av Sunndal kommune sin eierskapsmelding. Da eierskapsmeldingen var til høring gav kommunerevisjonen følgende uttalelse:

- Habilitetsvurderinger og politisk representasjon i styrene: for å unngå situasjoner der styrets medlemmer stadig blir vurdert i forhold til forvaltningslovens bestemmelser om habilitet, bør ikke ledende politikere sitte i selskapsstyrene.

Rådmannens kommentar og konklusjon på dette var:

- Prosjektgruppa mener at dette som en intensjon er en bra føring. I Sunndal er det imidlertid lagt til grunn en modell der politikere er sterkt representert i styrer, og det er ikke ønskelig å endre på denne. Det er derfor ikke ønskelig med en føring som dette. Det skal imidlertid alltid vurderes habilitet og konsekvensene av å velge sentrale politikere til styreverv når oppnevningen skjer. Merknaden tas ikke til følge.

Medlemmene i styret for SUNS, deriblant ordføreren, melder seg inhabil når saker som angår SUNS blir behandlet i kommunestyret. Dette gjaldt blant annet ved behandling av årsrapport for SUNS i kommunestyret 29.08.2012, og ved rapportering/handlingsplan for "Sunndal 2013 – samhandling for arbeidsplasser", 19.06.2013.

Kommunestyret i Sunndal godkjente 4.9.2013 Strategisk samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Surnadal kommune og Sunndal kommune. Det skal her etableres et programstyre der ordfører skal delta. SUNS har det operative ansvaret for prosjektet.

Delegering – oppgavefordeling

Kommunal og regionaldepartementet har i rundskriv H-1/11 gitt bestemmelser om standardvedtekter for kommunale næringsfond gitt i vannkraftsaker. Rundskrivet er basert på rundskriv H-17/98, og det er ikke krav om at kommunen skal foreta endringer i sine vedtekter som var basert på rundskriv fra 1998, etter at rundskriv H-1/11 kom. Dette er under forutsetning av at vedtektene ikke inneholder bestemmelser som bryter mot det til enhver tid gjeldende regelverk for offentlig støtte. Det blir videreført fra tidligere rundskriv at kommunestyret kan delegere avgjørelsesmyndighet til et annet kommunalt organ.

Vedtekter for næringsfondet i Sunndal kommune ble vedtatt av kommunestyret i møte 26.10.2011, sak 82/11, og var basert på rundskriv H-17/98. Det framgår av vedtektene § 7.2 at økonomi- og planutvalget er fondsstyre.

Kommunal og regionaldepartementet gav 19.7.2005 i rundskriv H-19/05 tolkning av kommuneloven og lov om interkommunale selskaper. En kommune ba departementet vurdere om det er anledning til å overlate til styret i et kommunalt eid aksjeselskap å forvalte det kommunale næringsfondet. Departementet framhevet at det følger av kommuneloven §§ 45 og 46 at det er kommunestyret selv som har råderetten over kommunens midler. Denne kompetansen kan kommunestyret i utgangspunktet ikke delegere. Det følger imidlertid av Forskrift om årsbudsjett § 4 at ”innenfor de bevilgninger som er fastsatt i årsbudsjettet, kan kommunestyret eller fylkestinget tildele underordnede kollegiale organer myndighet til å foreta en videre fordeling av de bevilgninger som er oppført i budsjettet”. Administrasjonssjefen har i utgangspunktet administrasjonsfullmakt jf. forskriften § 9.

Departementet påpekte at det er en grunnleggende forskjell mellom på den ene siden å legge forvaltningen av det kommunale næringsfondet til et (interkommunalt) aksjeselskap, og på den andre sida å legge den til en administrasjonssjef eller et folkevalgt kollegialt organ. Kommunestyret kan instruere underordnede folkevalgte organer og administrasjonen i kraft av å være kommunens øverste organ. Kommunestyret har ikke en slik myndighet over aksjeselskap, da det følger av aksjeloven § 5-1 at aksjeeierne må utøve sin myndighet gjennom generalforsamlingen. Departementet kom etter dette til at kommunen ikke kunne overlate forvaltningen av det kommunale næringsfondet til styret i et aksjeselskap. Sunndal kommunestyret har delegert deler av næringsfondet til SUNS for videre fordeling. Dette gjelder en årlig sum på 900 000 kroner.

Andre kommuner har endret tilsvarende praksis ved at aksjeselskap koordinerer søknader og gir uttale eller tilråd til besluttede myndighet.

2.3 Samarbeid

2.3.1 Samarbeid internt i kommunen og mellom kommunen og SUNS

Rådmannen har månedlige møter med plansjefen. Det er her etablert en arena for kommunikasjon og informasjonsutveksling.

Det er ikke etablert ordning eller system for dialog internt i administrasjonen om sakene som blir behandlet i styret for SUNS. Det kommer fram i samtaler at plan-, miljø og

næringsstjenesten med fordel kunne hatt en tettere kontakt med rådmannen vedrørende hans rolle som observatør i styret for Sunndal næringssselskap AS. Administrasjonen ellers kjenner ikke dagsorden på møtene. Det blir pekt på at det her er et forbedringspunkt for eksempel kunne andre fått sakspapirene i forkant av møtene.

Administrasjonen ellers er ikke involvert, og vet lite om dialogmøtene som ordfører, rådmann og daglig leder for SUNS har med næringslivet i kommunen.

De samtaler revisjonen har hatt i forbindelse med forvaltningsrevisjonsprosjektet viser at kommunen har et godt samarbeid med SUNS. Det er lett å ta kontakt, og det er lett å få hverandre i tale. Det kommer også fram at det er litt konkurranseforhold, og at de ikke alltid har snakka godt nok sammen.

Det er etablert ordning med kvartalsvis møte mellom plansjefen, rådgiver næringsarbeid, jordbruksrådgiver, daglig leder og øvrige ansatte i SUNS, samt daglig leder i Aura næringshage. Daglig leder SUNS leder møtene. SUNS/prosjektsekretær skriver referat. Det er orientering via felles møter, og det framgår at dialogen er grei. Det var tettere samarbeid tidligere. Da møttes de en gang i måneden. Det er ingen agenda for møtene, men gjensidig orientering.

Fra plan-, miljø- og næringsstjenesten kommer følgende fram:

- Det er aktuelt med økt samarbeid mellom SUNS og kommunen.
- Det kunne ha vært en fordel å sitte i samme hus. En hadde da snakka mer sammen.
- Det er noe usikkerhet knyttet til hva SUNS kan bidra med av arbeid for kommunen, og hvor mye tid som kan avsettes til dette.
- Det kunne vært ønskelig å følge med og få et eierforhold til samarbeidsprosjektet med Surnadal som SUNS har et ansvar for. De er så langt for dårlig informert om dette prosjektet.

Daglig leder i SUNS trekker også fram at det er godt samarbeid med kommunen. Det er god dialog mellom daglig leder og styreleder/ordfører og rådmann. Styreleder og daglig leder blir enig om sakliste for styremøtene i SUNS. Det er ambisjon om en prat mellom ordfører, rådmann og daglig leder før møtene. Det er uformell prat om saker og andre saker også. Det er i alt 6 styremøter i året. Det blir vist til at rådmannen møter som observatør og har interesse for næringsarbeid. Det blir sendt mail og en ringer. Det er lett å få kontakt.

2.3.2 Samarbeid med næringslivet

Næringslivet er organisering gjennom Sunndal Næringsforening. Det er en aktiv forening. Næringsforeningen kjøper tjenester hos Sunndal næringssselskap AS som er sekretariat og tilrettelegger. (regnskap, styresupport, tilrettelegging for frokostmøter etc.)

Det er ikke alle deler av næringslivet som er representert i næringsforeningen. Dette gjelder for eksempel landbruket. SUNS er medlem i næringsforeninga.

Næringsforeningen har eget styre, og er en næringspolitisk interesseforening. Foreningen skal stimulere, utvikle og styrke næringslivet i kommunen. De har frokostmøter der kommunestyret blir invitert.

Det er dialogmøte mellom næringsliv og kommunestyret der næringsforeningen møter. Det er ulike tema som blir tatt opp. I kommunestyret blir det stilt spørsmål, og kommunens næringsarbeid blir drøftet.

Det er ca. 20 møte med næringslivet i året der ordfører, rådmann og leder for næringssselskapet møter ulike bedrifter. Dette blir vurdert som viktige møter. En velger bedrifter ut fra at det skjer noe. Både når det er positivt og negativt. Dette er uformell næringsprat ute i bedriftene.

Daglig leder SUNS møter i kommunestyret ved behandling av årsrapport.

Kommunen og næringslivet møtes og samarbeider via SUNS. I prosjektet «Sunndal 2013» er styret for SUNS styringsgruppe. Prosjektet «eies» av både kommunen og næringslivet.

Økonomi- og planutvalget har «næringshalvtime». Bedrifter kan orientere om aktuelle prosjekt. Dette kan være de som ønsker å søke om midler, eksempel nytt næringsbygg for Coop. Næringslivet eller ordfører tar initiativ. Av og til er det orientering i kommunestyret.

SUNS arbeider både i forhold til næringslivet og kommunen, blant annet har SUNS vært sentral i forhold til arbeidet med næringsplanen. I følge daglig leder har en lykkes spesielt i forhold til prosjektet «Sunndal 2013». Han peker på at det er en balanseøvelse å sikre tillit både i kommune og i næringsliv.

Kommunerevisjonen gjennomførte i forbindelse med prosjektet en enkel spørreundersøkelse, og noen av svarene fra næringslivet gjengis under:

Det er mange positive tilbakemeldinger når det gjelder samarbeidet mellom næringslivet og kommunen:

- Veldig godt fornøyd. Spesielt det at kommunens ledelse er engasjert i næringslivet og at næringslivet er med og bestemmer.
- Det vurderes som positivt (og viktig) at lokalt næringsliv aktivt får delta i utviklingen av næringsplanen.
- Samarbeidet fungerer godt. Næringsprat med ordfører og rådmann, samt SUNS er et godt tiltak. Også Næringsforeningens møte med ordfører/rådmann er bra.
- Samarbeidet mellom kommune og næringsliv fungerer godt. Fint at kommuneledelse og virkemiddelapparatet er ute og besøker bedrifter og at næringslivet er med å bestemmer gjennom styret i SUNS.
- I stor grad oppleves samarbeidet som tilfredsstillende (triangulært Sunndal Næringssselskap, Sunndal Næringsforening og kommunen).

Noen trekker spesielt fram prosjektet «Sunndal 2013»:

- Gjennom «Sunndal 2013» er det laget møteplasser og etablert en svært god dialog med kommune og næringsliv som må holdes vedlike og videreutvikles.

Det blir framhevet at det er lett å få kontakt med kommunen:

- Dette fungerer veldig godt, enkelt å få avtaler, stiller på kort varsel og behandler saker rimelig snart.
- Det svært enkelt å komme i kontakt med ordfører, rådmann, teknisk etat, o.a. i Sunndal kommune. De er en telefon unna. I bestemte saker har vi også opplevd en stor

grad av fleksibilitet/samarbeidsvilje for tidlig avklaring av partenes synspunkter/ståsted. Dette er viktig for å komme raskt videre.

Det blir pekt på noen forbedringsområder blant annet når det gjelder informasjon, åpenhet, planlegging og kontakt med økonomi og planutvalget:

- Vi mener at det fungerer ganske bra, men det skyldes nok like mye at næringslivet på Sunndalen har en aktiv og oppegående næringsforening. Kommunen må være mer aktiv med informasjon til næringslivet med hvilke prosjekter de skal i gang med, og hvilke produkter/tjenester de skal kjøpe, slik at det lokale næringslivet kan komme på banen i god tid, men selvsagt på en slik måte at det ikke går utover lov om offentlig anskaffelser. Ellers mener vi at en del prosesser er for lukket, og avgjøres i de ”lukkede” rom. Større åpenhet er viktig.
- Så vidt vi kan se er det ikke gjennomført (godt nok) årlig kontaktmøte mellom næringsliv og kommune. Ei heller er næringsutvikling satt tilstrekkelig på agendaen på ett av kommunestyrets møter høsten 2013.
- Direktelink mellom økonomi-/planutvalg eller kommunestyret og lokalt næringsliv har et klart forbedringspotensial blant annet når det gjelder oppfølging av planer.
- Sunndal Næringssselskap gjennomfører som del av sin oppfølging av lokalt næringsliv – en-til-en-møter. Denne aktiviteten (tror vi) oppleves som positiv blant næringsaktørene og bør forsterkes ytterligere. Det er imidlertid viktig at slike kontaktpunkt ikke bare bærer preg av «informasjonsinnhenting» for å ta «puls» på lokalt næringsliv, men at også utvekslingen av informasjon er toveis. Gjerne i form av felles drøftinger for å realisere målene i næringsplanen.
- For øvrig tror vi er innsikten i hva Næringsfondet er og hva det kan brukes til er noe begrenset hos lokalt næringsliv.

Det kommer forslag om å etablere næringsråd der alle næringsaktørene kan møte kommunestyret blant annet knyttet til oppfølging av planer:

- Det bør etableres et næringsråd, som møteplass mellom lokalt næringsliv og kommunestyret. Alle næringsaktører bør gis anledning til å delta i et slikt forum og ikke indirekte via Sunndal Næringsforening. Formålet med en slik møteplass er å utveksle informasjon om lokal næringsutvikling, men det absolutt viktigste er å sørge for evaluering av målsettinger og strategier i næringsplanen. Slik evaluering er ikke godt nok forankret og gjennomføres ikke med nok troverdighet i dag. Det er klart rom for forbedringer.

2.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Kommunen avgjør selv hvilke organisering de velger. En organisering vil gjerne ha både fordeler og ulemper noe kommunen også er oppmerksom på. Revisjonens fokus i undersøkelsen knyttet til organisering har vært å vurdere ansvar-, rolle- og oppgavefordeling og samarbeidet innenfor dagens organisasjonsmodell.

Sunndal Næringssselskap har en sentral rolle knyttet til næringsutvikling i Sunndal kommune og opptre på ulike arenaer. Rådmannen har personlig en aktiv rolle i kommunikasjon med næringslivet og SUNS. I tillegg har administrasjonen ellers ansvar innenfor næringsutvikling.

Kommunen har generell myndighet til å instruere alle virksomheter som er organisert som del av kommunen. Når en virksomhet er organisert som selvstendig rettssubjekt, kan ikke

kommunen benytte instruksjon, og må i stedet styre gjennom andre virkemidler. (generalforsamling m.m.)

Når oppgaver blir delegert til næringssselskapet, kan det knyttes føringer til bevilgningen som blir gitt til næringssselskapet. Ved etablering av prosjekt der en kjøper tjenester fra selskapet og etablerer en prosjektorganisasjon med egen styringsgruppe, vil kommunens styringsmuligheter være større.

Kommunen har anledning til å delegere oppgaver til SUNS, men kan ikke delegere forvaltning av næringsfondet slik dette blir gjort i dag jf. vedtektene og kommuneloven. SUNS kan derimot saksbehandle og tilrå overfor fondsstyret.

Daglig leder for SUNS har flere roller, noe som kan gi noen utfordringer samtidig som dette har fordeler ved at han har god oversikt over ulike virkemidler og arenaer. Det kan være behov for å avklare nærmere hva SUNS skal bidra med for kommunen for de midler som selskapet får tildelt. Dette kan gjøres gjennom å avklare forventninger knyttet til de midlene som blir overført. Det er særlig når det gjelder utviklingsoppgaver, det kan være behov for en avklaring.

Kommunen skal ivareta helheten og må avveie ulike interesser. Rådmannens saksbehandling m.m. må legge til rette for dette som grunnlag for politiske vedtak. Ordføreren har også en sentral rolle i forhold til samla utvikling av kommunen og må i den sammenhengen avveie ulike interesser. Siden ordføreren er styreleder i SUNS, blir han i ulike sammenhenger inhabil i kommunale politiske organer. Innenfor næringsutvikling vil rollen med å ivareta selskapets formål være det sentrale. Han ivaretar også eierfunksjonen ved at han møter på generalforsamlingen til SUNS. Styreleder har også møteplikt på generalforsamlingen. Kombinasjonen styremedlem og eierrepresentant er tillatt for aksjeselskap, men revisjonen kan ikke se at kombinasjonen eierrepresentant og styremedlem er noen heldig kombinasjon. Det er mange positive sider ved ordførerens engasjement slik det blir ivaretatt i nær dialog med næringslivet, men det er noen uheldige sider også sett i forhold til at SUNS ivaretar mange sentrale oppgaver for/på vegne av kommunen innenfor næringsutvikling, også mer utviklingsrettede oppgaver. Det kan derfor være vanskeligere å skille mellom ulike roller enn hva som er vanlig for aksjeselskap ellers.

Det kommer fram at det er noen utfordringer knyttet til samordning i dagens modell. Det er rådmannens ansvar å sikre samordning av ulike interesser som næringsutvikling og samfunnsutvikling generelt. Plansjefen har også en rolle her knyttet til mer overordnet arealplanlegging og ulike sektorplaner. For å sikre samordning og oversikt vil nær dialog internt i kommuneorganisasjonen være viktig.

Det er etablert noe samarbeidsarena, men det kan se ut som det kan være behov for å videreutvikle disse både internt i kommuneadministrasjonen og mellom kommuneadministrasjonen og SUNS. Mer strukturerte opplegg knyttet til informasjonsutveksling, innmelding av saker etc. kan være aktuelt. Kommunen bør vurdere å ta en sterkere overordnet styring og samordning av næringsarbeidet.

Kommunen har lange tradisjoner for samarbeid med SUNS. Samarbeidet framstår på mange måter som positivt blant annet ved at SUNS legger til rette for partnerskap mellom næringslivet og kommunen. Det er også stor aktivitet ved SUNS. Utfordringer knyttet til at

organiseringen også kan skape avstand mellom kommunen og næringslivet bør kommunen være oppmerksom på. Vi viser her til innspill fra næringslivet.

Sunndal kommune legger vekt på samarbeid med næringslivet, og har lagt til rette for dette gjennom dialogmøter med utvalgte næringer og «dialogmøte» i kommunestyret. Kommunen, både politiske og administrativt, har dermed utviklet samarbeidet med næringslivet i samsvar med planer og vedtak. Gjennom SUNS blir også dette samarbeidet ivaretatt. Der har kommunen og næringslivet en mer likeverdig rolle.

Det kommer fram mange positive tilbakemeldinger fra næringslivet. Det kommer også fram noen forbedringsområder og problemstillinger som kommunen kan ta med i vurderingene når for eksempel næringsplanen skal rulleres. Dette gjelder blant annet møtearena der representanter for alt næringsliv kan møte.

Anbefaling

- Sunndal kommune bør avklare nærmere hvilke oppgaver Sunndal Næringssselskap AS skal utføre for de midlene som kommunen overfører til selskapet.
- Sunndal kommune bør forandre ordningen der deler av næringsfondet fordeles videre av Sunndal næringssselskap AS.
- Sunndal kommune bør vurdere nærmere ordførerens roller som både eierrepresentant på generalforsamlingen, og styreleder/styremedlem for Sunndal Næringssselskap AS.
- Sunndal kommune bør videreutvikle ulike arena for samordning av næringsarbeidet.

3 Planlegging, rapportering og oppfølging

3.1 Problemstillinger og revisjonskriterier

Problemstilling

- Plan- og rapporteringssystem herunder oppfølging av planer og styrende dokumenter

Vi vil gi en oversikt over ulike planer av betydning for næringsutvikling, fra overordna planer som kommuneplanen og sektorplaner innenfor næringsutvikling herunder Strategisk plan 2010-2013/»Sunndal 2013» og næringsplanen. Vi tar også med sentrale styrende dokumenter som vedtekter for næringsfondet. Vi vil legge vekt på vurdering av det samla plan- og rapporteringssystemet.

Revisjonskriterier

- Det er etablert plan og rapporteringssystem. Betyggende kontroll og forsvarlig utredninger jf. kommuneloven § 23 nr.2
- Planlegging som fremmer helhet ved at sektorer, oppgaver og interesser i et område ses i sammenheng. Plan- og bygningslov
- Vedtekter for næringsfondet.

3.2 Overordna planer

Det er en rekke planer med relevans for næringsutvikling. Kommuneplan 2007-2015 som er overordna plan, blir fulgt opp i årsplan og budsjett.

Årsplan og budsjett (2013) for rådmannen gjengir mål vedtatt i kommuneplanen. Overordna mål 2007-2015 er blant annet:

- Befolkningsvekst - 7205 i 2012 – mål 8000 i 2015.
- Flere arbeidsplasser - 3712 i 2011 – mål 4500 i 2015
- Bærekraftig utvikling

Under målet flere arbeidsplasser er det vedtatt blant annet følgende tiltak:

- Aktiv jobbing mot sentrale myndigheter.
- Aktiv deltaking i prosjekt.
- Bidra til videre utvikling av Håsøran Næringspark gjennom deltakelse i Sunndal Næringseiendom.
- God dialog med lokalt næringsliv: ordfører, rådmann og leder for Sunndal Næringssekskap avholder en «næringsprat» med minst 8 bedrifter i Sunndal.
- Gjennomføre årlig kontaktmøte mellom næringsliv og kommunestyre og med næringsutvikling som særlig tema på et årlig kommunestyremøte.

Ett av målene i **årsplan for plan-, miljø- og næringstjenesten** vedtatt av kommunestyret, er å legge til rette for næringsutvikling der tiltakene blant annet er:

- Forvaltning av næringsfondet i samsvar med retningslinjer.
- Samarbeid med Sunndal næringssekskap, Sunndal næringseiendom og Aura Næringshage.

Planstrategi 2012- 2015 skisserer utviklingstrekk og utfordringer som befolkningsutvikling, næringsliv, attraktivitet, arbeidsplasser og bolyst, og gir oversikt over følgende planer:

- Landbruksplan 2009-2013 – rullering 2013
- Næringsplan 2010-2015: anbefaler godt samspill mellom Sunndal kommune og lokalt næringsliv, en god tilretteleggerfunksjon og minst to årlige dialogarenaer for dialog kommune og næringsliv.
- Strategisk plan 2010-2013, samhandling for arbeidsplasser: prosjektet avsluttes 2013
- Strategiplan for reiselivet 2009-2013 - rullering i 2013 i samarbeid med andre aktører/kommuner.

Planprogram for kommuneplan ble vedtatt i juni 2013. Samfunnsdel skal vedtas april 2014.

Årsmelding 2012 for Sunndal kommune viser til satsingsområder og hovedmål for perioden 2007-2015 blant annet befolkningsvekst, flere jobber og bærekraftig utvikling. Det blir for ulike enheter rapportert på resultater og begivenheter 2012. Årsmelding 2012 rapporterer ikke på kommuneplanens mål.

Det blir vist til blant annet følgende resultater og begivenheter i 2012:

- Kommunal planstrategi er ferdigbehandlet i kommunestyret.
- Disponering og bruk av tunnelmasser.
- Oppstart av forretningsbygg, deltakelse i parkeringskjeller på Dørumtomta.
- Lokalisering av ambulansestasjon har vært en viktig sak.
- Flere nye driftsbygninger i landbruket tatt i bruk.
- Energi- og klimafond, tildeling av kr 828 000 til energiøkonomiseringstiltak.
- Saksbehandling av søknader om midler fra næringsfondet.

Årsmelding for hver tjeneste kommer i tillegg. **Årsmelding for plan, miljø, næring** går til Teknikk, miljø og kulturutvalget og Økonomi- og planutvalget. Årsmelding 2012 viser blant annet til større prosjektoppgaver som er utført i 2012:

- Håsøran, reguleringsplan er gjennomført.
- Næringsfond, kr 8 859 000 er tildelt næringsutviklingsarbeid.

Når det gjelder tilrettelegging, bistand til næringslivet blir KOSTRA tall for 2011 og 2012 presentert.

Det blir rapportert på mål som bærekraftig utvikling. (energi og klimaplan, Driva, landbruksplan, skogbruksplan, sykkelturnett). Når det gjelder økonomi, blir det pekt på at midler til næringsarbeid er vesentlig større enn konsesjonsinntektene på 2,7 mill. kr. De største prosjektene var Sunndal 2013/1,2 mill. kr, Industriinkubatoren PIFF/275 000 kr, Prosjekt Attraksjonsbygging/600 000 kr, Sunndal Næringssekskap/2,3 mill. kr, Utvidet aksjekapital i Sunndal næringssekskap/vel 2,8 mill. kr. Summen av disse prosjektene utgjør 7,2 mill. kroner av i alt 8,9 mill. kroner.

Hver tjeneste leverer i tillegg **tertialrapport**. Rådmannens tertialrapport for 1. tertial 2013 gir resultatrapportering knyttet til de ulike tiltakene, blant annet blir det vist til hvilke firma det er gjennomført næringsprat med, og at næringsutvikling var tema på kommunestyremøte 8. mai med representanter fra næringsforeningen og lokalt næringsliv til stede. Det blir videre vist til samarbeidsavtale om drift og utvikling av Sunndal Næringspark med etablering av en koordineringsgruppe som trer sammen og møter kunden ved aktuelle etableringer i næringsparken.

Plan-, miljø- og næringstjenestens 1. tertialrapport 2013 rapporterer på mål om bærekraftig utvikling og tilrettelegging for næringsutvikling. (landbruksplan, reiselivsplan etc.) Når det gjelder næringsfondet, blir det rapportert at utbetalinger fra næringsfondet er utført i samsvar med politiske vedtak.

Eierskapsmeldingen for Sunndal kommune ble utarbeidet og vedtatt i 2012.

Eierskapsmeldingen er et overordnet politisk styringsdokument for kommunens virksomhet som er lagt til selskaper og samarbeid. Formålet med meldinga er å bidra til at kommunen er en strategisk, kompetent og attraktiv eier og samarbeidspartner lokalt og regionalt. Meldingen skisserer kommunens eierstrategi for ulike selskaper herunder næringspolitiske selskaper.

Årsregnskap gir blant annet en samlet oversikt over næringsfondet:

	2010	2011	2012
Drift	2 571 793	5 864 745	1 345 862
Kapital	668 176	668 176	1

Årsregnskapet gir ingen detaljert oversikt over tildelinger fra næringsfondet.

Årsregnskapet gir videre oversikt over aksjer og andeler i varig eie, balanseført verdi. Dette omfatter verdier på vel 30 mill. kroner, derav knapt 13 mill. kroner som omfatter nærings- og regionalpolitiske selskap jf. tabellen nedenfor.

	2011	2012
I alt	25 941 270	30 291 890
Derav nærings- og regionalpolitiske selskap:		
Trollheimen vekst	750 000	750 000
Sunndal næringssekskap	130 000	130 000
Sunndal næringssekskap	1 000 000	3 864 000
Akvainvest Møre og Romsdal A/S	8 059 000	8 059 000
Sunndal Nasjonalparksenter A/S	10 000	10 000
Bølgen Invest A/S	25 000	25 000

Aursjøvegen A/S	617 000	617 000
Destinasjon Kristiansund og Nordmøre A/S	27 000	27 000
Kristiansund og omegn vekst A/S – KOM vekst	28 000	28 000

(Andre næringspolitiske/regionalpolitiske selskap fra 2013: Sunndal Parkering A/S og Sunndal Alpinsenter A/S)

3.3 Sektorplaner og styrende dokumenter for næringsutvikling

I tillegg til kommuneplan og arealplanlegging har enhet for plan, miljø og næringstjenester ansvar for utarbeidelse av ulike planer innenfor næringsutvikling.

Næringsplan 2010-2015 har som visjon at Sunndal innen 2020 skal være ledende i Møre og Romsdal på utvikling og etablering av næringsvirksomhet. Hovedmålet innen 2015 er å skape 250 nye levedyktige bedrifter, og at antall personer med arbeidssted Sunndal skal være minimum 4100 (tilsvarende 2007-nivå). Planen beskriver virkemidler og tiltak innen 6 prioriterte satsingsområder:

- Utvikling av Sunndal Næringspark.
- Produkt-/markedsutvikling med utgangspunkt i eksisterende bedrifter.
- Arbeid for å sikre Hydro konkurransedyktige rammebetingelser fra 2020.
- Utvikle et næringshagekonsept for kompetansebedrifter i tilknytning til Nofima-miljøet.
- Øke Sunndalsregionens attraktivitet.
- Sunndalsøra – arena for næringsutvikling innen handel – service – kultur – natur.

Kommunestyret vedtok styringsgruppens forslag, og vedtok å søke å sikre at næringsfondet tilføres midler hvert år, slik at fondet fortsetter å være et sentralt virkemiddel i kommunens næringsarbeid. Kommunestyret vedtok videre at Sunndal næringssselskaps rolle som koordinerende ledd for alt bedriftsrettet næringsutviklingsarbeid i Sunndal skulle videreføres i perioden, og at næringsplanen skulle følges opp gjennom årlige kontaktmøter mellom næringsliv og kommunestyre, og med næringsutvikling som særlig tema på ett årlig kommunestyremøte.

Daglig leder for SUNS sammen med næringslivet ellers deltok i arbeidet med utarbeidelse av næringsplanen. Det blir generelt lagt vekt på at næringslivet skal involveres.

Strategiplan for Sunndal Næringssselskap (SUNS) 2012-2015 som blir vedtatt av styret for SUNS, bygger på næringsplanen. Det går fram av vedtak i styret at hoveddrammene for Sunndal Næringssselskap AS (SUNS) sin virksomhet er fastlagt i gjeldende næringsplan for Sunndal kommune 2010–2015, og at planen er styrende for SUNS arbeid.

Daglig leder for SUNS understreker at strategiplanen er operasjonalisering av næringsplanen, og at det framgår av strategiplanen hvordan pengene fra kommunen skal brukes. Det er ellers ingen bestilling eller krav til leveranse til SUNS. I følge daglig leder skal kommunens representanter i styret gi «svar» på hva pengene skal gå til, og det er stor tillit til fordelingen.

Tilskuddsmidlene på 900 000 kroner stilt til disposisjon for SUNS til bedriftsrettede tiltak disponeres av SUNS iht. gjeldende retningslinjer fastsatt av styret for SUNS. I følge daglig leder for SUNS har kommunen ikke bedt SUNS om å forholde seg til vedtektene. Vedtektene for næringsfondet er ikke noe aktivt dokument for SUNS.

Rapportering fra SUNS skjer via årsrapport for SUNS. Årsrapporten går direkte til kommunestyret som orienteringssak. (Kommunen møter ellers i generalforsamlinga.)

Fra revisjonens spørreundersøkelse til næringslivet blir det pekt på at både næringsplanen og strategiplanen til Sunndal Næringssselskap har tydelig behov for evaluering. Det blir vist til at planen ikke er fulgt opp. Midlene til SUNS har ikke økt i samsvar med målsetting, og det har ikke vært tilstrekkelig fokus på utadrettede aktiviteter, nye markeder, markedsføring og posisjonering av Sunndal.

Landbruksplan 2014-17 ble vedtatt i kommunestyret 20.11.2013. Det kommer fram i samtaler at kommunen prøver å se ulike planer i sammenheng som reiselivsplan, næringsplan og landbruksplan. Landbruksplan og oppfølging av den bruker også av næringsfondet. I henhold til landbruksplanen 2014-2017 har kommunestyret i budsjett 2014 vedtatt å øke rammen for landbruksfondet med kr. 100 000, fra kr. 400 000 til kr.500 000. Landbruksforvaltningen i Sunndal forvalter det kommunale landbruksfondet og er førstelinjetjeneste for Innovasjon Norge som tilbyr ulike finansieringsmuligheter for landbruksnæringa. Landbruksfondet har egne retningslinjer. SUNS er også involvert i tilskudd til landbruket når det gjelder for eksempel etablering av produksjonsbedrifter.

Kommunestyret vedtok 4.9.2013 å delta i arbeidet med **Felles strategisk næringsplan for Nordmøre**. Kommunen forplikter seg til å ta sin andel av felleskostnadene og stille med en representant til disposisjon for prosjektgruppa. Sunndal kommune ba om at juridisk status for planen skal vurderes nærmere, og at næringslivet involveres bedre i planarbeidet enn hva som er foreslått. Det kommer fram i samtaler at det er mange planer og prosjekt også mellom kommuner, og at det er behov for å se ut over egen kommune.

Kommunestyret vedtok 19.6.2013 **Strategiplan for reiseliv** 2013-2016. Planens anbefalinger skal være retningsgivende for prioriteringer når næringsfondsmidler disponeres. Reiselivsplanens sentrale anbefalinger og satsingsområder skal vektlegges når både næringsplan og kommuneplan skal revideres. Samlet satsing på reiseliv i Sunndal på inntil 1 mill. kroner pr år i planperioden 2013-2016 skal dekkes over næringsfondet. Dette utgjør en netto økning på kr 500 000 sammenlignet med i dag. Hele reiselivssatsingen skal tas opp til ny vurdering etter fire år. Det skal ansettes reiselivskoordinator. Det kommer fram i samtaler at det er behov for egen plan for reiseliv, fordi det ellers er mye fokus på industri, også i SUNS, og fordi næringen har mange små aktører. Det blir videre pekt på at det er gode vilkår for reiseliv i Sunndal jf. blant annet nasjonalparkkommunestatus.

Vedtektene for næringsfondet gir føringer for bruk og forvaltning av næringsfondet. Fondet skal benyttes til næringsvirksomhet og til kommunale tiltak. Prosjekter som bidrar til sysselsettingstiltak til kvinner og ungdom skal prioriteres. Støtte kan gis som tilskudd, lån og aksjer og andeler i privat næringsvirksomhet. Eksempel på prosjekt og tiltak er kommunalt næringsarbeid som næringsplanlegging, samarbeid skole/næringsliv og stedsutviklingsprosjekter, og fysisk tilrettelegging for næringsvirksomhet.

Budsjett og regnskap skal være integrert i kommunens budsjett og regnskap. Økonomi- og planutvalget er fondsstyret. Det skal hvert år utarbeides en beretning for fondets virksomhet som legges fram for kommunestyret samtidig med regnskapsavslutningen i kommunen, jf. vedlagte vedtekter for næringsfondet.

Det går også fram av standardvedtektene for bruk av kommunale næringsfond, rundskriv H-1/11 fra KR D, at det skal legges fram en melding om fondets virksomhet for kommunestyret hvert år. Gjenpart av denne meldingen skal sendes fylkesmannen og

fylkeskommunen. Tilsvarende står i rundskriv H-17/98. I merknadene til rundskrivet fra 1998 står det at en slik melding bør inneholde både regnskap/prosjektoversikt og en analyse av bruken av fondet i forhold til prioriteringer/retningslinjer for neste års bruk av fondet.

Det blir ikke lagt fram årsmelding/beretning til kommunestyret. Det framgår imidlertid av regnskapet hvor mye som er brukt til fondet. Det blir fra kommunens side pekt på at årsberetning for næringsfond inngår i årsrapport for plan, miljø, næring og består mest av tall. jf. avsnitt 3.2. Det er så langt konkludert med at det er nok eller at kravet til årsberetning er oppfylt gjennom dette. Det er ingen vurdering av om mål etc. blir fulgt opp. Det blir i samtaler pekt på at det er mulig dette likevel burde vært gjort. Det kommer videre fram i samtaler at næringsplan og vedtekter er sentrale styringsdokumenter for bruken av næringsfondet, og at vedtatt bruk av midler er i samsvar med vedtektene.

Strategisk plan 2010-2013 som er grunnlag for prosjektet «**Sunndal 2013**», er et 4-årig omstillingsprosjekt for næringslivet der kommunen går inn med 1,2 mill. og Møre og Romsdal fylkeskommune med 1 mill. krone hvert år i perioden, og lokalt næringsliv med 0,3 mill. kroner (rentemidler kompensasjonsmidler). Prosjektet utarbeider handlingsplaner og rapporterer årlig i henhold til handlingsplan til kommunestyret. Handlingsplan er også lagt fram for kommunestyret, men er unntatt offentlighet. Det blir oppsummerende rapport i 2014. I samsvar med rådmannens tilråding har kommunestyret godkjent framlagte rapportering og handlingsplanen som er forutsetning for utbetaling av tilskudd.

Styret i næringssselskapet tok initiativ til prosjektet med bakgrunn i endringer ved Hydro. Sunndal kommunestyre slutta seg til prosjektet på møte 23.10.2010, sak 10/10, og påtok seg rollen som prosjekteier sammen med lokalt næringsliv, representert ved Sunndal næringsforening. Styret for SUNS supplert med LO-representant er styringsgruppe for prosjektet. Møre og Romsdal fylkeskommune, Innovasjon Norge og rådmannen er observatør.

Det er skissert ulike tiltak i strategisk plan. Ansvar for oppfølging av tiltakene skissert under punkt A, B og C er lagt til Sunndal næringssselskap:

- A. Konkrete tiltak for nye arbeidsplasser innen områder der Sunndal har særlige fortrinn kompetanse- og ressursmessig:
 - Industrirelatert virksomhet inkl. bygg og anlegg - MÅL: 75 nye arbeidsplasser i prosjektperioden.
 - Akvakulturrelatert virksomhet - MÅL: 50 nye arbeidsplasser i prosjektperioden.
- B. Konkrete tiltak for nye arbeidsplasser innen sørvis- og tjenestenæringer - både i offentlig og privat sektor - MÅL: 25 nye arbeidsplasser i prosjektperioden.
- C. Generelle tiltak som skal styrke grunnlaget for sysselsettingsvekst på kort og lang sikt.

Ansvar for å initiere tiltak og evt. samarbeidsprosjekter under punkt D) Andre tiltak, er lagt til Sunndal kommune. I følge kommunen skjer kommunens oppfølging på følgende måter:

Kommunens oppfølging for å styrke kommunens næringsvennlighet:

- Sentrale tiltak er å følge opp prioriteringene i næringsplanen, som å opprettholde de økonomiske virkemidlene (næringsfondet), videreutvikle næringsparken og næringshagen. Rådmann, ordfører og daglig leder i næringssselskapet foretar jevnlig bedriftsbesøk og holder seg løpende orientert om situasjonen. Prosjektet «Sunndal 2013» ble iverksatt for å avbøte virkningene av finanskrisen, det 3-årige prosjektet

«Attraktive Sunndal» har hatt som målsetting å øke attraktiviteten og opprettholde bosettingen.

Kommunens oppfølging for å sikre tilstrekkelig ren kraft:

- Det har vært drevet aktivt lobbyarbeid mot myndighetene, og det er i løpet av de siste årene bygd ut fem småkraftverk som gir anslagsvis 50-60 GWh. I kommunestyremøte desember 2013 ble det vedtatt at det skal arbeides for videre kraftutbygging i Sunndal.

Rådmannen oppsummerer at prosjektet Sunndal 2013 i sitt tredje år har innfridd målsettingen og vært et viktig redskap i en periode der lokalt næringsliv er på vei tilbake etter tilbakeslaget som finanskrisen forårsaket fra 2008. Det ser ut til at den negative tendensen i sysselsettingsutvikling i Sunndal er snudd. Sysselsettingen og antall arbeidsplasser i Sunndal øker, selv om hjørnestensbedriften fortsatt nedbemanner. Foreløpig kan det se ut som om det ikke er realistisk å nå prosjektets opprinnelige målsetting som var å bidra til at samlet antall personer med arbeidssted Sunndal blir minimum 4000 innen utgangen av 2013 (tilsvarende 2008-nivå), men prosjektet Sunndal 2013 er et viktig tiltak når det gjelder å utvikle nye og sikre eksisterende arbeidsplasser.

Prosjektet har hatt fokus på arbeidsplasser. I prosjektets rapportering til kommunestyret går det fram hvor mange arbeidsplasser prosjektet har medvirket til å etablere eller sikre. (egen kartlegging på bakgrunn av søknadene). Rapporteringen her knyttes ikke til mål for antall arbeidsplasser innenfor ulike områder. Det blir i tillegg rapportert på generelle indikatorer som folketall, sysselsetting, arbeidsledighet etc. jf. kapittel 4.

Prosjektet rapporterer til kommunestyret via økonomi- og planutvalget. Det kommer fram at det kan være noe usikkerhet rundt resultatet eller hvor mange arbeidsplasser som prosjektet har bidratt til. Det blir vist til at det er vanskelig å bidra til å skape arbeidsplasser, og at det kan stilles spørsmål ved ressursbruk i forhold til resultat jf. vedlegg med omtale av effektmålinger. Det blir samtidig pekt på at det er viktig å ta noen grep og gå sammen med næringslivet for å snu en negativ utvikling.

Fylkeskommunen stilte rapporteringskrav. Det var kommunen som fikk tildelt midlene fra fylkeskommunen. Dermed vart det lagt opp til samme rapportering i forhold til kommunen. Det blir rapportert til fylkeskommunen via kommunen.

Samarbeid mellom Surnadal og Sunndal kommuner er den nye store satsingen innenfor næringsutvikling i Sunndal kommune. Kommunestyret i Sunndal godkjente 4.9.2013 Strategisk samarbeidsavtale om arbeid med næringsutvikling mellom Surnadal kommune og Sunndal kommune. Avtaleperioden gjelder for 4-årsperioden til og med 2017, men skal evalueres i 2. halvår 2015. Det er en intensjon å legge følgende ressurser i prosjektet:

- Tiltaksmidler: Kr 1,0 mill. per år per kommune
- Programledelse / ressurser til utførelse: tilsvarende kr 0,5 mill. per år per kommune

Rådmannen bemerker i saksframlegget at betydelige midler, til sammen rundt kr 6 mill., må belastes næringsfondet eller ordinært driftsbudsjett. Prosjektet har fokus på følgende fem områder: etablererveiledning og entreprenørskaps-satsing, rekruttering (inkl. Bolyst), bedriftsrettede tiltak, kompetansetiltak og møteplasser. I tillegg skal det vurderes å ta med to områder med mer samfunnspektiv; videregående skoler og samferdsel.

I følge avtalen skal et programstyre med representanter fra kommunene og næringslivet lede utviklingsprogrammet. Ordfører og ytterligere en politisk representant møter for kommunen.

Rådmennene, fylkeskommunen og Innovasjon Norge skal ha observatørstatus. Programstyret skal lede arbeidet innen rammen av avtalen og godkjente planer, og skal utarbeide årlige handlingsplaner og rapporter som skal framlegges for partene.

Utførende parter for gjennomføring av avtalen er plan- og utviklingsavdelingen i Surnadal kommune og Sunndal næringssselskap AS. De utførende partene skal stå for administrativ og operativ ledelse av Utviklingsprogrammet.

Samarbeidsprosjektet med Surnadal er politisk initiert. Kommunene har hatt felles formannskapsmøte. Det blir vist til at dette er et naturlig samarbeid og videreutvikling av prosjekt «Sunndal 2013». Prosjektet har et regionalt perspektiv. Utgangspunktet er analyse i regi av Møreforskning ved Jørgen Amdam. Det blir pekt på at Surnadal og Sunndal har et skjebnefellesskap, og at utviklingsarbeidet blir mer robust gjennom samarbeid. Det kommer fram at ulik organisering av næringsarbeidet i Surnadal og Sunndal ikke skal hindre samarbeidet.

Vi vil også omtale årsrapport for SUNS da det i eierskapsmeldingen blir vist til dette som et sentralt dokument. **Årsrapport Sunndal Næringssselskap** går direkte til kommunestyret og legges fram som ordinær sak. Vedtaket er som regel at rapporten tas til etterretning eller til orientering. Fra saksframlegg til kommunestyret blir det gjort følgende vurdering:

- Sunndal kommune er største eier i Sunndal næringssselskap AS og selskapet er sammen med Sunndal næringseiendom AS kommunens viktigste redskap i næringsutviklingsammenheng.
- Kommunestyret får seg forelagt en årlig rapport om virksomheten, slik at representantene får mulighet til å holde seg orientert og komme med synspunkter og tilbakemeldinger på selskapets virksomhet. Daglig leder vil være til stede under behandlingen av saken i kommunestyret for å svare på eventuelle spørsmål.
- Med bakgrunn i framlagte årsberetning og årsregnskap tilrår rådmannen at kommunestyret tar årsrapporten for 2012 for Sunndal næringssselskap AS og herunder årsrapporten for Sunndal næringseiendom AS og virksomhetsrapporten for Aura næringshage til orientering.

Det blir ikke gjort noen vurdering av måloppnåelse i forhold til ulike føringer. Eierstyringen for SUNS skjer gjennom generalforsamlingen. Det blir sagt følgende i eierskapsmeldingen under kommunens eierstrategi:

- SUNS vurderes årlig gjennom årsrapporter og gis overføringer for 5-årsperioder.

3.4 Vurdering og anbefalinger

Vurdering

Sunndal kommune har flere planer, styrende dokumenter og prosjekter med fokus på næringsutvikling. Det er god sammenheng mellom ulike styrende dokumenter blant annet på den måten at kommuneplanens mål og tiltak er utgangspunkt for årsplan og budsjett og førende for næringsplanen. Det kommer fram at en legger vekt på å sikre samordning mellom ulike planer og prosjekter.

Det er i varierende grad rapportering. Årsmeldingen for Sunndal kommune rapporterer resultater og begivenheter, men det er i liten grad rapportering i forhold til mål. Innenfor næringsutvikling er det ingen samlet rapportering. Både årsplan og årsmelding for rådmannen og for plan-, miljø- og næringstjenesten omhandler næringsutvikling. Det blir i årsmeldingen rapportert på tiltak i årsplan.

Det skjer en systematisk rapportering i forhold til prosjektet «Sunndal 2013». Fylkeskommunens krav om rapportering kommer her trolig kommunen til gode.

Næringsplanen skal være et levende dokument og oppfølging skal skje i form av dialogmøter i kommunestyret. Det blir gjennomført dialogmøter. Innspill fra næringslivet tyder på at planen har skapt forventninger som ikke har blitt innfridd. Kommunen kan ha en utfordring knyttet til informasjon om kommunens prioriteringer, og hva som har kommet ut av dialogmøtene med næringslivet. Dialogmøtene framstår noe uforpliktende. Samtidig må det understrekes at det er kommunen som må prioritere med utgangspunkt i gjeldende rammevilkår, blant annet i budsjettssammenheng.

Bestillingen til SUNS skjer «indirekte» via næringsplanen på den måten at styret for SUNS legger næringsplanen til grunn for egen planlegging. Det framstår som det er gjensidig tillit mellom SUNS og kommunen, og at de bedriftsrettede midlene blir brukt i samsvar med kommunens intensjoner. Når det gjelder midler til drift og administrasjon, er det noe usikkerhet knyttet til hva man kan forvente jf. kapittel 2. Det er spørsmål om krav til bruk av tildelte midler og rapportering bør formaliseres i større grad. Årsrapporten for SUNS kan bare tas til orientering og vil ikke være tilstrekkelig med tanke på styring og rapportering av kommunalt tildelte midler.

Det skjer til en viss grad rapportering av bruken av næringsfondet. Det bør lages en årsberetning i samsvar med krav i vedtektene. Kommunen bør vurdere om årsberetningen også bør omfatte oppfølging av sentrale mål i vedtektene som for eksempel prioritering av kvinner og ungdom, og oppfølging av prioritering og sentrale mål i ulike vedtatte planer.

Det kommer fram at næringsplan og vedtekter er sentrale styringsdokumenter for bruken av næringsfondet, og at bruk av midlene skjer i samsvar med vedtekter etc. Vi viser til at det er mye offentlige midler som blir forvaltet via næringsfondet. Både mål og prioritering for bruken og etterprøving og rapportering er da sentralt.

Anbefaling

- Sunndal kommune bør videreutvikle rapportering av næringsarbeidet i forhold til styrende dokumenter herunder utarbeide årsmelding/årsberetning for næringsfondet i samsvar med vedtektene.

4 Bærekraftig utvikling

4.1 Problemstilling

Vi har i dette kapitlet valgt å ha fokus på bærekraft i vid betydning. Dette vil bli besvart ved å beskrive bærekraftig utvikling i kommunens planlegging. Vi vil videre omtale begrepet bærekraftig utvikling og presentere innspill vi har fått knyttet til bærekraftig utvikling.

Revisjonskriterier

Dette vil i første rekke være beskrivende.

4.2 Bærekraftig utvikling

Begrepet ble i 1987 definert av Brundtlandkommisjonen som «en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal

få dekket sine behov». Det er tre grunnpilarer i bærekraftig utvikling: miljø, økonomi og sosiale forhold. En bærekraftig utvikling kan bare oppnås dersom alle disse tre hensynene blir ivarettatt på samme tid, og alle tre pilarer kan sies å være bærekraftige. Bærekraftig utvikling krever at løsninger utarbeides på tvers av fagfelt og samfunnssektorer, og at man har en enhetlig forståelse av hvordan økonomi, økologi og sosiale forhold henger sammen. (Rapport – regjeringen.no)

Det går fram av Plan og bygningslovens formål at loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Kommunelovens formål er blant annet et funksjonsdyktig kommunalt folkestyre, og en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale fellesinteresser innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling. Naturmangfoldloven gir også føringer.

Også i forbindelse med næringsutvikling eller innenfor næringslivet er det fokus på samfunnsansvar inklusiv bærekraftig utvikling. Vi tar her med noen eksempler:

- Innovasjon Norge skriver følgende om Samfunnsansvar: Gjennom sitt samfunnsansvar bidrar næringslivet til en positiv samfunnsutvikling og styrker egen konkurransekraft. Å ta samfunnsansvar betyr å ta ansvar for virksomhetens påvirkning på mennesker, samfunn og miljø og å bidra til løse vår tids miljø- og samfunnsutfordringer gjennom innovasjon og ansvarlig drift. Arbeidet må bygge på en aktiv dialog med interessenter, for eksempel kunder, ansatte, leverandører og samarbeidspartnere. Innovasjon Norge sitt arbeid tar utgangspunkt i en global plattform og støtter FNs Global Compact: verdens største initiativ innen samfunnsansvar. Vi oppfordrer norsk næringsliv spesielt til en innsats på tre områder: miljøhensyn, etiske retningslinjer og import fra lavkostland.
- Det er gjort endringer i Regnskapsloven, for å ta inn krav om bærekraftrapportering til norske bedrifter. Det framgår av Regnskapsloven § 3-3 c at store foretak skal redegjøre for hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. Videre kan departementet i forskrift fastsette at en offentlig framskrittsrapport i henhold til FN's initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling eller en offentlig rapport foretaket har avlagt innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet, kan erstatte redegjørelsen.
- Hydro ASA kan trekkes fram som eksempel på en bedrift som har fokus på dette. Det går fram følgende av Norsk Hydro ASA årsberetning og årsregnskap 2012 under overskrifta miljø: I flere tiår har Hydro overvåket selskapets innvirkning på miljøet som del av en helhetlig tilnærming til verdiskaping. Klimastrategien er en integrert del av vår overordnede forretningsstrategi. Blant annet innebærer det å redusere miljøpåvirkningen fra våre egne produksjonsaktiviteter, og utnytte forretningsmuligheter gjennom å sette kundene i stand til å gjøre det samme. Noen av målene vi arbeider mot er:
 - Bruk av bærekraftige energikilder.
 - Redusert energiforbruk og utslipp fra produksjonen.
 - Reduserte klimagassutslipp gjennom bruk av våre produkter.
 - Økt resirkulering av aluminium.

Sunndal kommune

Kommuneplanen har sentrale mål knyttet til befolkningsutvikling og arbeidsplasser, og har videre som en av sine målsettinger: bærekraftig utvikling Dette blir fulgt opp i årsplan og budsjett 2013:

- Satsingsområder 2007-2015: Miljø og energieffektivisering – tenke globalt, handle lokalt
- Overordna mål 2007 – 2015: Bærekraftig utvikling

Tiltak under mål for i Årsplan 2013 for plan, miljø og næringstjenesten er blant annet:

- 1) Energi- og klimaplan, gjennomføring av tiltak revidering – evaluere.
- 2) Sikre Driva som sjørretelv og arbeide for å gjenreise Driva som lakseelv.
- 3) Risiko- og sårbarhetsanalyse med vekt på ras og flom, prosjektarbeid 2012 – 2015
- 4) Plan for sykkelturnett
- 5) Det skal arbeides for videre kraftutbygging i Sunndal.

I 2014 er det i tillegg tatt med deltakelse av interkommunalt samarbeid om sjøområdene på Nordmøre og samarbeid med Statkraft om en eventuell utbygging av saltkraftverk.

Miljøfyrtårnsertifikat blir gitt for å dokumentere miljøinnsats og samfunnsansvar. Svanemerket har utarbeidet miljøkrav for en rekke forskjellige produktgrupper. Hvis en leverer en vare eller tjeneste som oppfyller visse miljøkrav, kan en søke om Svanemerket. Sunndal kommune har 7 bedrifter med miljøfyrtårnsertifikater og/eller svanemerker i 2013. Rådhuset er miljøfyrtårnsertifisert. Det er i alt 143 miljøfyrtårnsertifikater og 16 svanemerker i Møre og Romsdal. Kommunen bistår og gir tilskudd til bedrifter som ønsker sertifisering som miljøfyrtårn.

Kommunen bruker planverktøy, har miljø og klimaplan og egen miljøvernrådsgiver.

Sunndal kommune vedtok overordnet plan for forvaltningsrevisjon for 2012–15, jf. sak 26/12 i kommunestyret. Bærekraftig utvikling ble omtalt på følgende måte i planen:

- Kommunen må innrette sin egen aktivitet og tilrettelegge for sine innbyggere på en slik måte at det legger til rette for en bærekraftig utvikling. Om dette ikke gjøres vil kommunens mulighet til å oppfylle sitt samfunnsansvar kunne bli redusert.

Prosjektet «Sunndal 2013» følger opp kommuneplanen med fokus på befolkning og arbeidsplasser. Strategisk plan 2010-2013 som er utgangspunkt for prosjektet, har fokus på bærekraft i form av å redusere ensidighet og avhengigheten av Hydro:

- Å videreføre en bærekraftig utvikling i og rundt hjørnesteinsbedriften Hydro Aluminium er av avgjørende betydning. Samtidig må en holde fast ved det mål som i lang tid har vært en bærebjelke i næringsarbeidet i Sunndal: Å redusere regionens avhengighet av Hydro.
- Satsing på utvikling av nye arbeidsplasser må ta utgangspunkt i det ressursgrunnlag regionen innehar. Områder der forutsetningene er gode for å kunne oppnå positive resultater må prioriteres.
- I tillegg til å kunne tilby interessante arbeidsplasser må et sted og en region framstå som attraktiv for å kunne tiltrekke seg unge mennesker med utdanning og etableringsplaner. Regionsentre i Norge som har befolkningsvekst er preget av vekst i sørvis- og tjenestenæringene og at unge mennesker relativt sett utgjør en stor del av befolkningen.

Det blir årlig rapport på et bredt spekter av måleindikatorer for prosjektet «Sunndal 2013»:

- Antall nye arbeidsplasser prosjektet medvirker til å etablere (egen kartlegging)
- Antall arbeidsplasser prosjektet medvirker til å sikre (egen kartlegging)
- Folketall (SSB)
- Sysselsetting (SSB)
- Ansatte i bedrifter (Egen kartlegging)
- Antall nyetableringer (Hoppid)
- Pendling (SSB)
- Arbeidsledighet (NAV)
- Næringsutvikling (Barometer utviklet av Telemarksforskning)
- Attraktivitet (Barometer utviklet av Telemarksforskning)

Vi har i vedlegg 3 gått nærmere inn på noen av disse indikatorene i tillegg til at vi har hentet en del data fra fylkesstatistikken som Møre og Romsdal fylkeskommune gir ut. I forhold til bærekraft når det gjelder befolkningsutvikling og arbeidsplasser, viser Sunndal kommune en positiv utvikling. Det er befolkning/demografi som skiller seg mest negativt ut i forhold til landet ellers. Resultatet for Sunndal kommune knyttet til bærekraft, vil være avhengig av hvilke indikatorer man har fokus på eller velger ut. Sunndal kommune har for eksempel positive trekk når det gjelder kompetanse, og har en god arbeidsplassdekning og er blant de seks kommunene i fylket som har mer innpendling enn utpendling. Resultatet varierer fra år til år. Når det gjelder for eksempel NæringsNM, fikk Sunndal en langt dårligere plassering i 2013 (256) enn i 2012 (50).

Vi vil her trekke fram noen utfordringer for Sunndal kommune som kom fram i intervju:

- Det har vært mindre aktivitet ved Hydro med nedstenging av produksjon og tap av ca. 400 arbeidsplasser (10 % av alle arbeidsplasser i kommunen). Trenden har snudd, men kommunen har ikke tatt igjen det tapte.
- Folketallet har gått ned. Dette er også en økonomisk utfordring for kommunen. Kommunen taper mye på lavt barnetall. Kommunen har kvinneunderskudd. Kommunen har hatt fokus på dette blant annet gjennom kommuneplan på kvinners vilkår. Kommunen har fått mer allsidig næringsliv, blant annet Hydros regnskapssenter (fra 1998).

Bærekraftig utvikling blir særlig knyttet til disse forholdene. Det kommer samtidig fram noe ulike syn på hva som skal legges i bærekraft knyttet til næringsutvikling. Bærekraftig kan omfatte økonomisk bærekraft, effekt i form flere arbeidsplasser og mindre avhengighet av Hydro. Det kan også omfatte miljøperspektivet og befolkningsutvikling.

Det kommer fram at «Sunndal 2013» har vært bra for flere bedrifter blant annet har noen fått et utvidet marked og har blitt mindre avhengig av leveranser til Hydro.

Det blir pekt på at Sunndal er en stor industrikommune med mye natur der 2/3 av arealet er nasjonalpark/verneområde. Det skjedd mye ved Hydro de siste årene. Utslipp til fjorden er stoppet eller redusert.

SUNS har ikke miljø som noe kriterium, men det blir pekt på at det er kompetente folk i styret som har fokus på både miljø og det forretningsmessige. Det er generelt fokus på å bruke midlene på en god måte. Styremøta tar utgangspunkt i ulike faktorer som får ulike skår. Dette blir brukt som en beslutningsstøtte. Det er krav til egenkapital og egeninnsats. Det blir gjort risikovurderinger. I SUNS strategi vedtatt av styret i 2012 blir det sagt slik:

«Vi prioriterer tiltak som er bærekraftig og skaper større bredde i næringsstrukturen.»

Det ble stilt spørsmål om man sier nei til noe som kan ha økonomisk bærekraft. Det blir pekt på at bærekraft i form av miljø er et fraværende tema. Det handler om industrikommunen. Det er fokus rundt aluminiumsproduksjon og fokus på å få til noe rundt kompetanse- og forskningsmiljø på Hydro og NOFIMA. Kommunen har en ressurs når det gjelder spillvarme/fjernvarme. Det er usikkerhet knyttet til om miljø vil få fokus ved revisjon av næringsplanen.

Det blir pekt på at det er ønskelig at bærekraft knyttet til befolkning blir tema. Det er forgubbing jf. vekst på 50-tallet. Barnefødsler går ned. Det er mange 80-90 åringer. Utfordringen er folketallet. Samarbeid utad er viktig.

Kvinner og ungdom brukes i argumentasjon ved tildeling. Unge damer med gode ideer er velkomne. Vedtekter og næringsplan brukes aktivt ved behandling av søknader. Ved rapportering har ikke dette vært måleparameter.

4.3 Vurdering

Bærekraftig utvikling blir brukt om ulike sider ved samfunnsutviklingen. Ulike lover m.m. gir noen føringer. Kommunen har gjennom kommuneplanlegging og arealplanlegg et ansvar for helhetlig planlegging og vil blant annet i den sammenheng ha et ansvar for bærekraftig utvikling i vid betydning.

Kommunen har fokus på bærekraft med vekt på miljø i kommuneplanen. Bærekraftig utvikling med vekt på miljø har i liten grad fokus når det gjelder næringsutvikling eller i næringsplanen.

I næringsplanen og i prosjektet «Sunndal 2013» har det vært fokus på bærekraft med vekt på vekstkraft for næringslivet. Det har også vært fokus på ulike sider ved samfunnet som befolkningsutvikling. Det blir gitt en utfyllende årlig rapportering for disse områdene. Prosjektet går nå mot sin avslutning, og det vil være opp til kommunen å videreføre evt. videreutvikle rapporteringen av ulike indikatorer. Dette skjer også rapportering på sentrale indikatorer i årsmeldingen for Sunndal kommune.

Vurdering av bærekraftig utvikling vil blant annet være avhengig av hvilke indikatorer man fokuserer på. Her vil det kunne være ulike syn, og det vil være opp til kommunen å gjøre sine vurderinger her. Sunndal kommune har både mange ressurser/positive sider (som arbeidsplassdekning) og har noen utfordringer/negative sider (som befolkningsutvikling). Vi merker oss for eksempel at vedtektene for næringsfondet har fokus på kvinner og ungdom, mens næringsplanen har fokus på utvalgte næringer. Det trenger ikke å være noen motsetning her så lenge kommunen klarer å samordne og fange opp ulike sider ved bærekraft.

Kommunen har med utgangspunkt i utfordringene fokus på bærekraft, og er aktiv i forhold til å sikre bærekraftig utvikling for kommunen. Kommunen bør ha oppmerksomhet på ulike sider ved bærekraft og vurdere å se disse mer i sammenheng. Det vil være opp til kommunen å videreutvikle mål og indikatorer knyttet til bærekraftig utvikling i forhold til utfordringer og innenfor sentrale krav.

5 Dimensjonering, tilrettelegging og effekt

5.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstillinger

Kontrollutvalget ba om en vurdering av ulike sider ved næringsarbeidet. Vi vil i dette kapitlet ta opp følgende sider:

- Dimensjonering av næringsarbeidet.
Vi vil her ha fokus på dimensjonering og bruk av næringsfondet.
- Har bruken av Næringsfondet og andre tiltak bidratt til å styrke, sikre eller etablere arbeidsplasser?
Vi vil her ha fokus i hvilken grad det blir rapportert på effekt i form av arbeidsplasser.
- Tilrettelegging og stimulering av næringslivet.
Vi har her bedt om innspill på dette fra representanter fra næringslivet. Vi har i tillegg omtalt områder som er sentrale knyttet til kommunens tilrettelegging.
- Hvilke tiltak skal kommunen prioritere?
Vi har her bedt om innspill på dette fra representanter fra næringslivet.

Vi viser til nærmere omtale og avgrensning i de ulike avsnittene.

Revisjonskriterier

Kommunale vedtak og planer vil være et utgangspunkt her. Det vil ellers i første rekke være beskrivende.

5.2 Dimensjonering

I årsmeldinga for 2012 går det fram at midler til næring utgjør 1,8 % av driftsbudsjettet.

Midlene til næringsfondet kommer fra ulike kilder:

- Konesjonsinntektene tilsvarer 2,7 til 3 mill. kroner årlig. Sunndal kommune mottar konesjonsavgift fra Statskraft, Trønder Energi og Nordmøre energiverk. I 2012 var innbetalingene i alt 2 965 817 kroner.
- Sunndal Energi håndterer (selger) kommunens konesjonskraft. Sunndal kommune mottar årlig 6 mill. kroner fra Sunndal Energi for konesjonskraften. Konesjonskraftmidlene er frie inntekter og kan brukes til de formål kommunestyret bestemmer. Det samme gjelder utbytte fra Sunndal energi. Kommunen har de siste årene avsatt en del av utbyttet fra Sunndal energi til næringsfondet.
- Det blir også bevilga midler over budsjettet til næringsformål. Tidligere har dette vært 1 mill. kroner i året. Det er vedtatt en styrking på 2. mill. kroner i 2014.

I åra 2009, 2010, 2011, 2012 ble det bevilget over 30 mill. kroner over næringsfondet.

Dette inkluderer blant annet midler til landbruksfondet og aksjekjøp.

I 2012 brukte kommunen samlet ca. 6,5 mill. kroner til næringsarbeid. I 2013 er det bevilget knapt 8 mill. kroner. Midler blir tildelt for flere år. For 2014 og 2015 er det bevilget knapt 4 mill. kroner hvert år, og forslag om bruk av ytterligere 1,5 mill. kroner hvert av årene til intensjonsavtale med Surnadal kommune.

	2012	2013	2014	2015
Bevilget	6 386 100	7 888 250	3 936 000	3 818 000
Forslag			3 100 000	3 100 000

Bevilgninger på 1 mill. kroner og over går i 2013 til SUNS, Sunndal 2013, ambulansestasjon, strategiplan for reiseliv, intensjonsavtale Surnadal kommune (forslag) og utkikkspunkt ved Åmotan (forslag). Ramme for finansiering i 2014 er 5 mill. kroner.

Sunndal kommune har mye ressurser på næringsfondet i forhold til andre kommuner. Sunndal kommune får, på lik linje med andre kraftkommuner, ikke tildelt midler til næringsfond fra fylkeskommunen. Sammenligner man kommuner som får tildelt midler til næringsfond fra Møre og Romsdal fylkeskommune, får disse tildelt fra 150 000 til 1,4 mill. kroner. Kommunale næringsfond skal brukes til å styrke nyskaping, innovasjon og næringsutvikling i Møre og Romsdal. Unge, kvinner og innvandrere skal prioriteres.

Det står følgende om næringsfondet i Næringsplanen:

Situasjonen i Sunndal krever en betydelig mer satsing på næringsutvikling i årene som kommer. For å sikre et finansieringsgrunnlag for en slik satsing forslås at en andel av kommunes eiendomsskatteinntekter fra verker og bruk skal tilføres næringsfondet. En andel på 10 % vil representere en årlig tilførsel til næringsfondet på ca. 7,5 mill. kroner. Dette vil være tilstrekkelig for å dekke foreslåtte tiltak iht. nedenstående tabell:

- Grunnfinansiering drift av Sunndal Næringssselskap (SUNS) 1,5–2 mill. kr pr år
- Utviklingsmidler til bedrifter og prosjekter disponert via SUNS 1,5–2 mill. kr pr år

Dette representerer en styrking fra dagens nivå på 2 mill. kr til SUNS.

Kommunestyret bevilga et årlig tilskudd på 2,3 mill. kroner for årene 2011-2015 til grunnfinansiering av SUNS og til utviklingsmidler til bedrifter og prosjekter. Rådmannen foreslo i saksframlegget en styrking ut over prisregulering på kr 100 000 som «fortrinnsvis bør brukes til tilskudd til bedrifter/prosjekter.» Rådmannen peker i saksframlegget på at næringsfondet er presset, og at det er behov for å redusere driftsnivået i kommunen: «Det er derfor pr i dag ikke rom for å imøtekomme intensjonen i næringsplanens kapittel 7.2 fullt ut.» (styrking av næringsfondet) SUNS disponerte (direkte og indirekte) i åra 2011-2013 4,375 mill. kroner av kommunale midler/tilskudd øremerka næringslivsutvikling. (inkludert prosjektene «Sunndal 2013», Industriinkubatoren, Attraksjonsbygging)

I Budsjett 2014 – økonomiplan blir det sagt følgende om behovet for styrking av næringsfondet:

Sunndal kommune har, gjennom sitt næringsfond, de siste årene deltatt aktivt i mange prosjekter innenfor næringsutvikling. En satsning som har vært helt nødvendig for å kunne bidra til nødvendige omstillings- og utviklingsprosesser og bygge ut infrastrukturen, slik at en kan opprettholde sysselsettingen i kommunen. Denne perioden har vært hardt på oppsparte fondsmidler, og næringsfondet er nå i prinsippet tømt. Tilførsel av midler har i tidligere år langt på veg kunne skje ved uttak av overskudd fra kommunes kraftselskap Sunndal Energi KF, men utsikter til lave kraftpriser og behovet for nødvendige investeringer i selskapet gjør at dette nå er vanskelig. For fortsatt å kunne opprettholde satsingen på næringsutvikling er det derfor nødvendig at næringsfondet får tilført friske midler over kommunes driftsbudsjett. For perioden 2014 -17 foreslås det derfor at to millioner kroner avsettes årlig til styrking av næringsfondet. Tiltaket finansieres gjennom bruk av inntekter fra eiendomsskatt.

Kommunestyret gjorde vedtak i samsvar med tilrådning.

I tillegg til kommunens midler er det også andre midler som blir brukt til næringsutvikling. Næringslivet har kompensasjonsmidler for økt arbeidsgiveravgift. Dette er næringslivet sine midler som styret for SUNS disponerer. (12-13 mill. kroner) Det er krav om 2/3 flertall ved bruk. Midler har blant annet blitt brukt til kjøp av aksjer.

Innovasjon Norge er også en sentral aktør. Innovasjon Norge tildelte følgende midler i Sunndal kommune i årene 2010, 2011 og 2012:

Sunndal kommune: midler tildelt til prosjekter i Sunndal fra Innovasjon Norge			
	2010	2011	2012
BU-tilskudd (landbruket)	1 754 000	1 585 833	2 828 000
Ordinære tilskudd	4 820 850	8 916 500	15 012 038
Etablerertilskudd	316 000		500 000
Rentestøttegrunnlag	3 001 000	2 915 000	10 464 000
Lån	300 000	5 622 000	1 887 000
BU-lån	2 450 000		

Innovasjon Norge hadde i årene 2004-2011 knapt 100 tildelinger i Sunndal.

Det er også andre aktører som fylkeskommunen og SIVA som bidrar i utviklingsprosjekt.

SUNS opplyser at det skjer en samordning av virkemiddelbruken. Det skal opplyses om dette ved søknad. Det er etablert samarbeid i utviklingsprosjekt jf. «Sunndal 2013». Det blir ellers pekt på at virkemiddel-Norge er mangslungent. SUNS er aktiv i forhold til prosjektsøknader, og har på den måten via styret og kommunen fått tilført midler til kommunen.

For SUNS utgjorde samlet prosjektrelaterte inntekter i 2012 kr 7 008 000, mens omsetningen var på 11,7 mill. kr. Inntekten ved salg av tjenester, hovedsakelig daglig ledelse og forretningsførsel for Sunndal næringsseid AS, Sunndal næringsforening, PiFF Sunndal AS og Profero AS, utgjorde i 2012 kr 2 340 000. (Samlet prosjektrelatert omsetning utgjorde vel 4,2 mill. kroner i 2011 og vel 4,5 mill. kroner i 2010.)

Kommunen har ikke noen samlet oversikt over ulike virkemidler.

Når det gjelder innspill fra næringslivet, blir det blant annet pekt på at næringsplanen må følges opp:

- Dimensjoneringen på bevilgningen er for så vidt grei, men det er viktig at politikerne og rådmann har kontroll på at pengene brukes riktig og etter den intensjonen som ligger i næringsplanen.
- Tiltak besluttet i næringsplanen for 2010-2015 legger til grunn økt dimensjonering av næringsarbeidet. Politiske beslutninger er ikke fulgt opp med økonomiske budsjetter i tilstrekkelig grad. Dette er en svakhet.

Det kommer også innspill knyttet til ressursbruken ved SUNS:

- Sunndal Næringsseid AS bør også få økte ressurser til kompetanseheving (både bestående personer + økning av antall årsverk med spisskompetanse innen industri- og næringsutvikling)
- Utenfra-og-inn oppleves Sunndal Næringsseid AS som en prosjektorganisasjon der mye ressurser går med til å organisere og styre prosjekter (herunder rapportering). Vi har ikke svaret, men stiller spørsmålet: Brukes grunnfinansieringen fra Næringsfondet optimalt?

Og det blir pekt på faren ved «byråkratisering»:

- Ang. dimensjonering er det viktig at ikke virkemiddelapparatet blir for «tungt» og byråkratisk slik at midlene, f.eks. fra Næringsfondet, blir spist opp av intern administrasjon. Samtidig er det viktig med en viss størrelse på miljøet slik at det skjer en faglig utvikling etc.

Andre trekker fram at det er vanskelig å si noe om dimensjonering.

5.3 Tilrettelegging

Kommunen ivaretar tilrettelegging for næringslivet blant annet gjennom kommuneplan og arealplanlegging. Kommunen gir også midler til generelle tiltak som kommer ulike næringer til gode. Kommunal service knyttet til blant annet byggesaker er sentrale del av kommunens tilretteleggingsfunksjon i forhold til næringslivet. Årsmelding 2012 rapporterer på den del områder som viser at kommunen kommer godt ut.

Ulike selskap er også sentrale del av tilretteleggingsfunksjonen. I tillegg til SUNS blir Sunndal Næringseiendom trukket fram som særlig viktig. Videre er Aura Næringshage sentral. Selskapets hovedoppgave er å legge til rette for utvikling av attraktive bedrifter og arbeidsplasser og bidra til økt verdiskaping gjennom å tilrettelegge for utvikling av kunnskapsarbeidsplasser i regionen. Eksempel på andre næringspolitiske eller regionalpolitiske selskap er:

- Sunndal Parkering A/S, Sunndal Nasjonalparksenter A/S, Akvainvest Møre og Romsdal A/S, Bølgen Invest A/S, Aursjøvegen A/S, Destinasjon Kristiansund og Nordmøre A/S, Kristiansund og omegn vekst A/S – KOM vekst, Sunndal Alpinsenter A/S.

Synspunkt på tilretteleggerfunksjonen

Vi har i samtalen ikke gått nærmere inn på alle sider ved tilrettelegging for næringslivet, men har stilt generelle spørsmål.

Det kommer fram at tilrettelegging gjennom kommuneplan og god arealplanlegging som næringsparken, har vært viktig. Det har vært stor diskusjon om elvedelta. Denne saka gikk til miljøverndepartementet. Sentrumsnært areal blir sett på som viktig. Areal har aldri stoppa etablering. Arealplanlegging har blitt prioritert.

Sunndal næringseiendom har «tatt over» noen funksjoner som kommunen hadde før. Det blir pekt på behovet for kompetansen knyttet til arealbruk. Det er etablert samarbeidsordninger. (jf. tidligere omtale av dette.)

Det har kommet inn følgende innspill fra næringslivet om hvordan kommunenes tilrettelegging for og stimulering av lokalt næringsliv fungerer:

- Hele kommunen trenger en større oppmerksomhet og større fokus på å skape arbeidsplasser og drive egen bedrift. Dette må framsnakkes i større grad i alle offentlige fora!
- Tror dette fungerer godt. Dette er et langsiktig arbeid som trenger tålmodig innsats av næringssekskapet/kommunen.
- Større fokus på faktisk gjennomføring av prioriterte satsningsområder og tiltak i næringsplanen. Evaluering er viktig.

Infrastruktur - areal m.m.

- Jevnt over bra per i dag. Tomteareal gjennom Sunndal Næringspark er et godt eksempel på aktiv og god næringsutvikling/næringspolitikk.

- En kommune skal legge til rette for næringslivets behov, bl.a. infrastruktur (tomter, veier, vann, kloakk, strøm) og tjenester (f.eks. brøyting, renovasjon), og sette klare grenser.
- Tilretteleggingsfunksjonen (plan, miljø- og næringstjenesten) fungerer i det alt vesentlige godt. Har blitt bedre siste to år, men fortsatt forbedringspotensialer i forhold til framdrift og offensivitet i kommunal arealplanlegging.

Sunndal næringssselskap

- Det er fint at arbeidet er lagt til eksternt selskap – SUNS. Viktig er det også at kommunen har fått med hjørnesteinsbedriften Hydro i arbeidet
- Det er god hjelp å få på SUNS for de som vil satse. Det er viktig at dørstokken dit ikke er for høy i forhold til nye, unge og uerfarne gründere.

5.4 Arbeidsplasser

Det går fram av årsmelding til SUNS for 2012 at SUNS etter gjeldende retningslinjer har utbetalt totalt 847 713 kr i tilskudd til utviklingstiltak til bedrifter og organisasjoner, prosjekttilskudd og tilskudd til nyetablerer. SUNS medvirkning til etablering av arbeidsplasser ved nevnte tilskudd er beregnet til 8 årsverk. I tillegg kommer bidrag i form av timebruk ved rådgiving som for 2012 er fordelt på 49 etablerere, bedrifter og prosjekter.

I egne rapporter viser SUNS til at selskapet gjennom tilskudd, aksjekapital, rådgiving og prosjekter bidro ved etablering av over ca. 150 arbeidsplasser i Sunndal i perioden 2000 - 2010. Aktiviteter, resultater og nøkkeltall 2000-2010:

År	Tilskudd	Arbeidsplasser
2000	403.000	9
2001	590.000	26
2002	464.000	6
2003	499.000	8
2004	811.000	17
2005	802.000	15
2006	605.000	8
2007	856.000	11,5
2008	893.000	9,5
2009	863.000	12,5
2010	1.023.000	24
SUM	7.809.000	146,5

Når det gjelder næringssselskapets etableringstilskudd, blir dette vurdert på bakgrunn av framlagt forretningsplan. For at etableringstilskudd skal ytes må det minimum skapes en halv stilling. Antall arbeidsplasser som etableringen skaper, blir vurdert og tillegges vekt. Tilskudd blir betalt ut etter at virksomheten har vært i drift 1 måned og dersom kriteriene for tilskudd for øvrig er oppfylt. Næringssselskapet sjekker i etterkant om hvordan det går. De ringer rundt ved årsskiftet. Det er tettere oppfølging der de er aksjonærer. SUNS tar utgangspunkt i retningslinjer for virkemidler (støtteordninger) i SUNS. Retningslinjene bygger på strategiplan for SUNS.

Prosjektet «Sunndal 2013» har fokus på eksisterende bedrifter og har veldig fokus på arbeidsplasser og omstilling i egen bedrift. Delrapport, resultatmåling, prosjektår 2012 viser følgende resultat:

Antall arbeidsplasser prosjektet har medvirket til å etablere/sikre

Måleparameter	2010	2011	2012

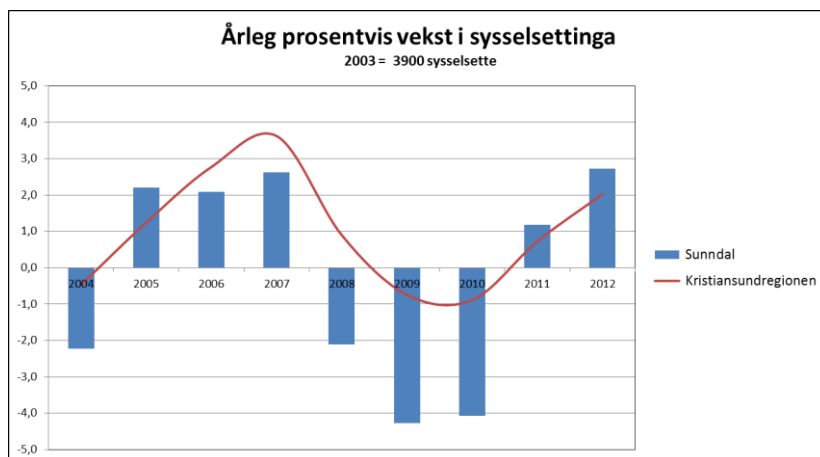
Nye arbeidsplasser	Kartlegging SUNS	45-56	83-88	122-136
Sikrede arbeidsplasser	Kartlegging SUNS	8	0	0

Disse tallene er basert på opplysninger i søknadene fra bedriftene / prosjektene som har fått økonomisk støtte. Oversikten for 2013 er enda ikke klar.

Vi viser til evalueringen i regi av *Oxford Research AS* på oppdrag fra Fylkeskommunen og Innovasjon Norge. Det blir i sammendraget sagt følgende:

- Prosjektledelsen har årlig innhentet data for nye og sikrede arbeidsplasser fra bedriftene som har fått tilsagn fra programmet. Per utgangen av 2012, ett år før programmets utløp, ble det rapportert tolv nye og 42 sikrede arbeidsplasser som et resultat av omstillingsprogrammet. Målet om å bidra til etablering (eller sikring) av 150 arbeidsplasser innenfor programperioden ble ikke nådd.
- Målet om 4000 arbeidsplasser i kommunen ved utgangen av 2013 ble heller ikke nådd, men den negative tendensen i sysselsettingsutviklingen i Sunndal fra 2007 til 2010 er snudd. I tillegg har flere enkeltbedrifter redusert sin avhengighet til Hydro Aluminium. Dette var en målsetting for programmet, og innebærer en mer robust næringsstruktur i Sunndal.

Fylkesstatistikken fra Møre og Romsdal fylkeskommune viser at det er en prosentvis vekst i sysselsettingen de to siste årene.

Fylkesstatistikken jf. vedlegg 3 viser videre at arbeidsplassdekningen er god. Det er vel 400 som pendler ut av kommunen, og vel 700 som pendler inn til kommunen. Det er bare 6 kommuner i fylket som har mer innpendling enn utpendling. Det er flere arbeidsplasser enn arbeidstakere i kommunen.

SUNS har disponert midler fra næringsfondet i Sunndal kommune som har vært benyttet til aksjekapital i bedrifter. Kjøp av aksjer var et tidsavgrenset virkemiddel for bedrifter i en oppstarts- eller utviklingsfase. Ved investering i aksjer blir det inngått en aksjonæravtale mellom SUNS og de øvrige eierne som regulerer vilkår som skal gjelde når SUNS selger seg ut av selskapet. Som hovedregel har SUNS stilt krav om styrerepresentasjon i de bedriftene en kjøper aksjer.

SUNS har hatt en ramme på 4 mill. kroner til kjøp av aksjer. I perioden fra 1994 til 2011 har det vært kjøpt aksjer for 4,9 mill. kroner. Dette omfatter 25 virksomheter. Det har vært et tap på 2,8 mill. kroner. (14 virksomheter) Aktive aksjer er på 845 000 kroner. (2011)

I samsvar med regelverk og vedtak i Sunndal kommunestyre skal aksjene overføres til kommunen. Dette gjelder aksjer tilsvarende 845 000 kroner. Til disposisjon pr 31.12.11 er 322 660 kroner. Dette skal også overføres til næringsfondet i kommunen. I tillegg skal 303 000 kroner tilbakeføres til næringsfondet da eier har kjøpt aksjene. (Sunndalspotet AS) I regnskap for SUNS står oppført aksjer for 4 245 000 kroner for regnskapsåret 2012. Dette omfatter i tillegg til 845 000 kr, 3,4 mill. kr i Sunndal Næringsseidom.

Det har ikke vært rapportering til kommunen knyttet til arbeidsplasser når det gjelder aksjekjøp.

Representanter fra kommunen peker på at det generelt er mye penger i omløp. Det blir stilt spørsmål ved om resultatet står i forhold til beløpet, og hva som skjer ved prosjektslutt. Det samtidig pekt på at SUNS er god til å få til mange prosjekter og flinke til å skaffe finansiering.

Det blir videre pekt på at SUNS er god til å utarbeide rapporter, men at det kan være vanskelig å måle effekt av næringsarbeidet særlig det å måle antall arbeidsplasser. Det er derfor positivt at det skjer evaluering via fylkeskommunen av «Sunndal 2013».

Sunndal var i en vanskelig situasjon da Hydro reduserte antall arbeidsplasser. Det blir understreket at prosjektet «Sunndal 2013» blant annet har bidratt til entusiasme og optimisme som var viktig i den situasjonen.

Når det gjelder spørsmålet om næringsfondet og andre tiltak har bidratt til å sikre eller etablere arbeidsplasser, er det flere positive tilbakemeldinger fra næringslivet:

- I vårt firma har det bidratt til økning av 2 arbeidsplasser og styrket de andre 20. Har ikke oversikt over næringslivet totalt.
- Tilskudd til bedrifter i lokalsamfunnet har etter min mening både sikret og skapt nye arbeidsplasser.

Det blir pekt på at måling av effekt kan være vanskelig og at næringen selv er viktigst:

- Dette er noe vanskelig å gi et entydig svar på. Vanskelig å måle effekten i bruken av Næringsfondet for stimulering og utvikling av lokalt næringsliv.
- Det er mange faktorer som spiller inn her. Min mening er at dette har bidratt.
- Næringsarbeid har ikke gitt det antall nyetableringer og arbeidsplasser som antydnet i ulike utredninger (bl.a. søknader om økonomisk tilskudd).

Nyetableringer/arbeidsplasser har kommet ut fra næringslivets behov, og ikke fordi Sunndal kommune var spesielt aktive eller satt på unik kompetanse.

Det blir sagt noe om hva kommunen bør gjøre:

- Ut i fra den situasjonen Sunndal har vært i de siste åra, så mener vi det har fungert godt. Når det er sagt, så smøres midlene kanskje for tynt utover i stedet for å bruke de mer målretta, som for eksempel å virkelig skaffe bygda en stor aktør, som kunne flytte/starte en virksomhet hit. Vi har jo alt som skal til, areal, kraft, kompetanse, kapital, etc.
- Kommunen har en viktig oppgave; å være positive og legge til rette forholdene for de som vil etablere seg. Samt være en rettleider i politiske og administrative systemer (byråkrati og beslutningsorganer) for å unngå unødig tidstap og misforståelser.

Det blir pekt på behov for økte midler for å nå de mål som er satt i næringsplan:

- Generelt vurderes næringsfondet som viktig bl.a. som grunnfinansiering av Sunndal Næringsseidom. For å følge opp og øke gjennomføringsevnen i næringsplan bør

Sunndal Næringssselskap tilføres økte økonomiske ressurser fra Næringsfondet i tråd med de forslag som politisk er besluttet.

5.5 Hvilke tiltak bør kommunen prioritere?

Kontrollutvalget har i forbindelse med bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjektet bedt om innspill til tiltak som kommunen bør prioritere. Dette er forhold som det vil være naturlig å ta opp i forbindelse med planlegging m.m. i kommunen. Kommunen har selv også i samarbeid med næringslivet gjort sine prioriteringer. Det er flere styrende dokumenter. Det er lagt opp til prosesser for evaluering og rullering. Vi viser her til kapittel 3 og revisjonens anbefalinger i den sammenhengen.

Kommunerevisjonen har innhentet noen innspill fra næringslivet angående hvilke tiltak kommunen bør prioritere i næringsarbeidet, disse gjengis under og kan eventuelt vurderes når ulike planer skal revideres.

Nyskaping - gründere

- Utover å sikre de arbeidsplassene vi har, trenger vi sårt nye bedrifter (gjerne enkel produksjon) som har kvinnelige arbeidsplasser. Likeså innen handel/kontor der mange har blitt ledige i det siste.
- Kommunen bør også være pådriver til at lokalt næringsliv (der det er naturlig) søker nye markedsmuligheter utenfor kommunegrensene.
- Kommunen (og da mener jeg ikke bare ordfører) må være mer proaktiv og framsnakke næringsliv og gründerskap. Kommunen er for mye opptatt av offentlige tjenesteyting. Det er ikke farlig å samarbeide med de private og kjøpe tjenester ofte både billigere og bedre.
- Sunndal kommune har få offentlige arbeidsplasser. Plan om fengsel har eksistert siden første byplan fra arkitektene Morgenstjerne & Eide omkring 1914. 100 år senere og inn i et nytt årtusen er samme ide høyt oppe på listen over ønskede etableringer i Sunndal.
- Sunndal opplever nedgang i statlige/fylkeskommunale arbeidsplasser (f.eks. Tollvesenet, Likningskontoret). Oslo kommune har rundt 50.000 arbeidsplasser over statsbudsjettet. Molde er dominerende i Møre og Romsdal, og ønsker flere offentlige etableringer. Kan noen nyetableringer skje utenfor regionsentrene/-fylkeshovedstedene? For flytting av etablerte offentlige arbeidsplasser synes tyngre enn etablering av nye arbeidsplasser utenfor sentra/pressområder.
- Næringsfondet bør brukes til å legge forholdene til rette for de som «sliter». Og for å hjelpe enkelte med etablering av næringsaktivitet. Etableringsfasen med byråkrati og skjemavelde kan knekke gründere med gode ideer og kunnskap om det de skal drive med/satse på; men de er alt for ofte ikke eksperter på «papirarbeid» og byråkrati. Gründeres ofte knappe startkapital må ikke sløses bort av unødig og sendrektig byråkrati. Å subsidiere godt etablerte selskaper/kjeder bør ikke være en prioritert kommunal oppgave (parkeringsareal, brøyting, parkanlegg, etc.).

Bestående næringsliv

- Det er svært viktig å satse på det bestående næringslivet, det er disse som kan ha de de beste forutsetninger til å utvikle seg til å sysselsette/ansette å skape nye arbeidsplasser. Det er her kommunen kan få mest igjen for sine satsinger på næringsarbeid/næringsutviklingsarbeid.
- Sunndal trenger flere industri-/produksjonsbedrifter av en viss størrelse. Arbeidet med næringsutvikling bør orienteres mot å få eksisterende selskaper til å etablere

virksomhet i Sunndal. Og her er det viktig at kommunen frister med gunstig tilrettelegging, og at det i markedsføringen poengteres at Sunndal er en kommune med kompetanse og miljø for industriproduksjon.

- Bedriftsutvikling og nyskaping må foregå i de etablerte firmaene som ønsker å utvikle seg. Dette er et viktig moment, sats på de som vil satse. Å utvikle «enmannsforetak en oppfinnelse» for eksempel, er veldig problematisk i dag. Eneste måten jeg ser er at noen tar ansvar i en bestående bedrift og bidrar sammen i et slikt prosjekt. En oppfinnelse og produksjon av denne, er et min mening bare 25 % et prosjekt, 75 % er marked og salgskompetanse og avgjørende for suksess.

Turisme

- Sunndal er Møre og Romsdals største kommune (i utbredelse), 2/3-deler er nasjonalparker, med restriksjoner, men også muligheter. En del er gjort for å stoppe gjennomgangstrafikk/turister, som senteret på Gjøra. (Sunndalsporten) Ellers har man bokstavelig talt stoppet turistene med en bom i Litjdalen. Kristiansund og Nordmøre Turistforening har gjennom årtier gjort et stort arbeid med å legge til rette for turisme i Sunndal, mens kommunen selv nesten til alle tider har vært en fraværende aktør/bidragssyter. Hva med å legge til rette flere parkeringsplasser der turistene starter fjellturene?

Bedriftstilskudd - imøtekommenhet

- Opprettholde et skikkelig nivå for bedriftstilskudd. Både nyetableringer, og ikke minst til etablert næringsliv som har godt grunnlag for å utvikle nye arbeidsplasser innenfor en allerede etablert organisasjon og struktur.
- Framstå med positivitet. Imøtekommenhet. Åpenhet når noen henvender seg for mulig etablering eller utvidelse/knoppskyting. De siste ti-årene har vist at bedrifter som har gått konkurs/blitt lagt ned, har gjennomoppstått i annen drakt, f.eks. som del av en annen bedrift.

Lærlinger

- Hydro må begynne å ta inn igjen lokale lærlinger. Vi får en tapt generasjon i Sunndalen, så lenge det er inntaksstopp på Hydro. Livsviktig for å kunne opprettholde TIP- linja på videregående også.

Oppfølging av næringsplan

- Kommunen må bli langt tydeligere i oppfølgingen av næringsplanen. Det må gjennomføres årlig evaluering med justeringer på bakgrunn av politiske, demografiske eller andre markedsmessige endringer.
- Gjeldende næringsplan er god. Prioriterte områder og tiltak er godt formulert. Vi tror ikke det handler om nye tiltak, men faktisk å gjennomføre det man politisk har besluttet. Så vidt vi vet står lokalt næringsliv bak innholdet i planen.
- Planverket bør i større grad fokusere på rekrutteringsmuligheter og det å øke kompetansenivå i bestående bedrifter. Viktig at kommunen deltar aktivt i dette arbeidet i samkvem med lokalt næringsliv.
- Tiltak som vurderes og (evt. beslutes) må gå veien om næringsplanen. Det er viktig å ha et samlende dokument som angir prioriteringene. Vårt inntrykk er at det oppstår noe ad-hoc-løsninger som ikke i tilstrekkelig grad er forankret i næringsplan.
- Det vurderes som positivt (og viktig) at lokalt næringsliv aktivt får delta i utviklingen av næringsplanen. Dette bør skje gjennom direkte deltakelse fra styremedlemmer i Sunndal Næringsforening eller som er oppnevnt av næringsforeningen.
- Næringsplanen legger også til grunn økt innsats på ressursbruk som knytter seg til utadrettet virksomhet, dvs. delta aktivt i arbeidet for at lokalt næringsliv øker sin omsetning og aktivitet i nye markeder. Det samme gjelder aktiviteter knyttet til

markedsføring og posisjonering av Sunndal som sted for industri- og næringsutvikling. Større fokus på dette må skje, jf. næringsplanen.

Næringsareal – det unike

- «Alle» kommuner har i dag tilrettelagte næringsarealer, ofte betydelig mer enn de noen gang får fylt med aktivitet/arbeidsplasser. Spørsmålene er: - Hva er unikt i Sunndal? Hvorfor skal en bedrift etablere seg nettopp her?

Andre innspill

- Arbeidet bør fortsette som det har gjort til nå. Endringer er ikke det beste for næringslivet, det tar tid å innarbeide ordninger.
- 1,4 til drift for SUNS genererer 10 mill. kroner (inkludert kommunens bidrag, fylkeskommune, Innovasjon Norge). SUNS kan gjøre mer for mer penger.
- Kommunen bør fortsette sitt arbeide videre og bidra med sitt støtteapparat og tilskuddsordninger.
- Bedriftsetableringer og folketilvekst, kombinert med stoppeffekter for gjennomreisende må være klare mål. (Sunndal burde hatt minst 9.000-10.000 innbyggere for å forsvare allerede etablert servicenivå på flere områder.)

5.6 Vurdering

Vurdering

Når det gjelder **dimensjonering**, bruker Sunndal mye ressurser på næringsutvikling. I åra 2009, 2010, 2011, 2012 ble det bevilget over 30 mill. kroner over næringsfondet. Sunndal kommune har også spesielle utfordringer. Det er et politisk spørsmål hvor mye kommunen skal bruke. Utfordringen er særlig knyttet til å sikre tilstrekkelig rapportering slik at kommunen og politikere har et godt grunnlag for å vurdere dimensjonering i forhold til kommunens utfordringer, forventet resultater og andre prioriterte oppgaver. Det kan også være viktig å se ulike virkemidler i sammenheng. Det er det blant annet lagt opp til ved at Innovasjon Norge og Møre og Romsdal fylkeskommune har observatørstatus i ulike prosjekt.

Sunndal næringssselskap AS og særlig prosjektet «Sunndal 2013» har fokus på **arbeidsplasser** og rapporterer på dette. Prosjektet har bidratt til å skape arbeidsplasser, men det er usikkerhet knyttet til hvor mange arbeidsplasser. Det er generelt vanskelig å vurdere effekt. Vi viser her til vedlegg der effektmålinger blir omtalt. Det må her tas hensyn til hva som er realistisk å forvente. Det er også et politisk spørsmål hvor stor risiko som skal tas.

Vi viser videre til Rapporten «Evaluering av omstillingsprosjekt» i Sunndal per januar 2014 som blant annet viser at det per utgangen av 2012, ett år før programmets for «Sunndal 2013» utløp, ble rapportert 12 nye og 42 sikrede arbeidsplasser. Målet om å bidra til 150 arbeidsplasser innenfor programperioden ble ikke nådd. Målet om 4000 arbeidsplasser i kommunen ved utgangen av 2013 ble heller ikke nådd, men den negative tendensen i sysselsettingsutviklingen i Sunndal fra 2007 til 2010 er snudd.

Kommunen gjør mye i forhold til **tilrettelegging**. Her er det flere virkemidler. Vi har kort omtalt noen. Kommunen får stort sett positive tilbakemeldinger når det gjelder tilrettelegging. Vi har i dette kapitlet presentert ulike innspill vi har fått fra kommunens administrasjon og næringslivet. Det er både positive tilbakemeldinger, og det blir pekt på noen forbedringsområder. Det kommer fram noe ulike syn og forslag til hvilke tiltak som bør prioriteres.

Dette kapitlet har i første rekke vært beskrivende. Det vil være opp til kommunen i hvilken grad ulike innspill m.m. kan benyttes i videre planlegging m.m.

6 Samlede vurderinger og anbefalinger

Organisering og samarbeid

Kommunen har en aktiv rolle innenfor næringsutvikling og samarbeider nært både med Sunndal Næringselskap AS (SUNS) og næringslivet.

Revisjonens fokus har vært ansvar-, rolle- og oppgavefordeling og samarbeidet innenfor dagens organisasjonsmodell.

Når det gjelder oppgavefordeling, har kommunen anledning til å delegere oppgaver til SUNS, men kan ikke delegere forvaltning av næringsfondet til videre fordeling jf. vedtektene for næringsfondet og kommuneloven. (900 000 kroner årlig)

SUNS er kommunens utøvende organ for bedriftsrettet næringsutvikling. Det kan være behov for å avklare nærmere hva SUNS skal bidra med for kommunen for de midler som selskapet får tildelt. (1,4 mill. kroner årlig)

Ordføreren ivaretar eierfunksjonen ved at han møter på generalforsamlingen til SUNS og er samtidig styreleder for SUNS. Kombinasjonen styremedlem og eierrepresentant er tillatt for aksjeselskap, men revisjonen kan ikke se at kombinasjonen eierrepresentant og styremedlem er noen heldig kombinasjon. SUNS ivaretar mange sentrale oppgaver for kommunen innenfor næringsutvikling, også mer utviklingsrettede oppgaver. Det kan derfor være vanskeligere å skille mellom ulike roller.

Det er etablert samarbeidsarena mellom kommunen og SUNS. Det kan se ut som det kan være behov for å videreutvikle samarbeidet både internt i kommuneadministrasjonen og mellom kommuneadministrasjonen og SUNS.

Det er lagt godt til rette for samarbeid med næringslivet. Kommunens vedtak blir fulgt opp. Revisjonen har fått innspill fra næringslivet med noen forbedringsområder knyttet til bedre gjensidig kommunikasjon.

Planlegging, rapportering og oppfølging av næringsarbeidet

Sunndal kommune har flere planer, styrende dokumenter og prosjekter med fokus på næringsutvikling. Det er god sammenheng mellom ulike styrende dokumenter, men det er i varierende grad rapportering i forhold til mål og tiltak i ulike planer.

Det blir gjennomført dialogmøter for oppfølging av næringsplanen. Kommunen kan ha en utfordring knyttet til informasjon om kommunens prioriteringer.

Det framstår som det er gjensidig tillit mellom SUNS og kommunen. Det er spørsmål om krav til bruk av tildelte midler og rapportering bør formaliseres i større grad.

Det skjer til en viss grad rapportering av bruken av næringsfondet. Det bør lages en årsberetning i samsvar med krav i vedtektene.

Bærekraftig utvikling

Kommunen har fokus på bærekraft med vekt på miljø i kommuneplanen. I næringsplanen og i prosjektet «Sunndal 2013» har det vært fokus på bærekraft knyttet til mindre avhengighet av Hydro, arbeidsplassutvikling, kompetanse, befolkningsutvikling etc. Kommunen bør vurdere å se ulike sider ved bærekraft mer i sammenheng. Det vil være opp til kommunen å videreutvikle mål og indikatorer knyttet til bærekraftig utvikling i forhold til utfordringer og innenfor sentrale krav.

Dimensjonering, tilrettelegging og effekt.

Når det gjelder **dimensjonering**, bruker Sunndal mye ressurser på næringsutvikling. I åra 2009-2012 ble det bevilget over 30 mill. kroner over næringsfondet. Sunndal kommune har også spesielle utfordringer. Det er et politisk spørsmål hvor mye kommunen skal bruke. Utfordringen er særlig knyttet til å sikre tilstrekkelig rapportering slik at kommunen og politikere har et godt grunnlag for å vurdere dimensjonering i forhold til kommunens utfordringer, forventede resultater og andre prioriterte oppgaver.

Kommunen får stort sett positive tilbakemeldinger fra næringslivet når det gjelder tilrettelegging.

Kommunens tiltaksarbeid er mer overordnet og generelt. Sunndal næringssekskap AS er mer bedriftsrettet mot å skape arbeidsplasser. Sunndal næringssekskap AS og særlig prosjektet «Sunndal 2013» har bidratt til å skape **arbeidsplasser**, men målet for programperioden ble ikke nådd. Det er generelt vanskelig å vurdere effekt av ulike tiltak.

Anbefaling

1. Sunndal kommune bør avklare nærmere hvilke oppgaver Sunndal Næringssekskap AS skal utføre for de midlene som kommunen overfører til sekskapet.
2. Sunndal kommune bør forandre ordningen der deler av næringsfondet fordeles videre av Sunndal næringssekskap AS.
3. Sunndal kommune bør vurdere nærmere ordførerens roller som både eierrepresentant på generalforsamlingen, og styreleder/styremedlem for Sunndal Næringssekskap AS.
4. Sunndal kommune bør videreutvikle ulike arena for samordning av næringsarbeidet.
5. Sunndal kommune bør videreutvikle rapportering av næringsarbeidet i forhold til styrende dokumenter herunder utarbeide årsmelding/årsberetning for næringsfondet i samsvar med vedtektene.

Anny Sønnerland
oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Einar Andersen
forvaltningsrevisor

7 Referanser og kilder

Planer – Sunndal kommune

Kommuneplan 2007-2015

Planstrategi 2012- 2015

Strategisk plan – Sunndal 2013 – Samhandling for arbeidsplasser

Vedlegg Strategisk plan 2010-2013

Sak kommunestyret ”Sunndal 2013 – samhandling for arbeidsplasser” Protokoll

Næringsplan 2010-2015

Vedlegg til næringsplan

Kommunestyrevedtak

Strategiplan for reiseliv

Sak kommunestyret - protokoll

Landbruksplan 2009-2013

Prosjekt – samarbeid Sunndal og Surnadal

SjekkNordmøre

Sjekk Sunndal kommune

Sunndal Næringselskap

Strategiplan for Sunndal Næringselskap (SUNS) 2012-2015

Årsrapport Sunndal Næringselskap

Aura næringshage

Eierskapsmelding for Sunndal kommune 2012 – 2013

Retningslinjer fastsatt av styret for SUNS. (www.suns.no)

Om Miljøfyrtårn og svanemerke – lenke.

Kommunale og regionale næringsfond/KRD

Kommunal- og regionaldepartementets evaluering av regionale næringsfond (2012) (Kommunale og regionale næringsfond/KRD KRD evalueringsrapport)

Standardvedtekter for kommunale næringsfond gitt i vannkraftsaker rundskriv H-1/11 og H-17/98.

Rundskriv H-19/05 - tolkning

Forskrift om årsbudsjett

KS rapport: Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak

Brev fra KRD 20.09.2013

Evaluering av Nordveggen AS Rauma kommune

Steinkjer og Harstad Nordlandsforskning

Bindal – evaluering av næringsarbeidet

Rapport Hordaland og Telemark

Kommunen som samfunnsutvikler - FAFO

Selskapskontroll fra A til Å- NKRF

Fakta konsesjonsavgift og konsesjonskraft

KS rapport: Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak

”RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon» Tilgjengelig på Norges Kommunerevisorforbunds hjemmeside.

MRfylke.no fylkesstatistikk

Retningslinjer kommunale næringsfond

Rapport Evaluering av omstillingsprogram i Sunndal, Oxford Research AS

KS Håndbok for ordførere

8 Vedlegg

Vedlegg 1

Vedtekter for kommunalt næringsfond i Sunndal kommune

§ 1. Hjemmel og kapital

Vedtektene er gitt med hjemmel i Rundskriv H-17/98 fra Det kongelige kommunal- og regionaldepartement, desember 1998 og erstatter tidligere vedtekter for næringsfond og kraftfond i Sunndal kommune (k.sak 88/94). Fondet tilføres årlig et beløp (ca 2,7 mill kr i 2010) i konsesjonskraftinntekter som et resultat av følgende konsesjoner som gjelder for dagens reguleringer:

Konsesjon til regulering av Aura og Lilledalsvassdraget (kongelig resolusjon av 31.07.1953) og tilleggskonsesjon for overføring av Leipåna, Breimega, Bøvra og Høvla til Aursjø og Lilledalsvassdraget (kongelig resolusjon av 10.07.1959).

I tillegg kommer tilførsel / bevilgninger ved enkeltvedtak overført til næringsfondet.

§ 2. Formål

Fondet skal nyttes til å fremme etablering av ny næringsvirksomhet og til videreutvikling av eksisterende bedrifter. Fondet kan i tillegg benyttes til kommunale tiltak. Prosjekter som bidrar til bedre sysselsettingsmuligheter for kvinner og ungdom bør prioriteres. Det kan ikke gis støtte til sanering av gjeld eller til løpende drift av bedrifter og kommunen. Det bør heller ikke gis støtte til virksomhet som mottar betydelige overføringer over statsbudsjettet.

§ 3. Støtteformer

Støtte kan gis som tilskudd og lån (herunder ansvarlige og betingede lån). Videre vil det kunne stilles garanti for kommunale tiltak i den grad slike er gyldige garantiformål i henhold til kommunelovens § 51 (jf. departementets forskrifter om kommunal garantistillelse). Fondets midler kan benyttes til å tegne aksjer og andeler i privat næringsvirksomhet. Dersom det tegnes kommunale aksjer, kan ikke dette utgjøre mer enn 30 % av aksjekapitalen i bedriften. Denne begrensningen gjelder ikke utviklingselskap, utleiebygg og lignende som kommunen etablerer i samarbeid med private interesser. Alle former for aksjekjøp skal vedtas av økonomi- og planutvalget, og aksjene skal være i kommunens eie.

Eksempler på prosjekter og tiltak som kan støttes:

1. *Kommunalt næringsarbeid*, for eksempel næringsplanlegging, herunder markedsføring, etablererprosjekter, samarbeid skole / næringsliv og stedsutviklingsprosjekter.
2. *Fysisk tilrettelegging for næringsvirksomhet*, for eksempel kommunal tilrettelegging av næringsarealer, fysisk stedsutvikling og infrastrukturtiltak for reiseliv.

§ 4. Forholdet til internasjonale forpliktelser på statsstøtteområdet.

Bruken av fondet må være i samsvar med de internasjonale regelverk Norge har sluttet seg til på statsstøtteområdet. (Se EØS-avtalens regelverk for offentlig støtte, EØS-tillegget til de europeiske fellesskaps tidende nr. 32 av 3. september 1994 med senere tillegg og endringer).

§ 5. Støttevilkår

Samlet støtte fra fondet skal som hovedregel ikke overstige 50 % av kapitalbehovet i et prosjekt. Ved prosjekter som bedrer sysselsettingsmulighetene for kvinner og ungdom, kan det likevel gis inntil 75 % støtte. Det kan ikke gis støtte til gjeldssanering eller til løpende drift og ordinære investeringer i bedrifter. Det gis ikke støtte til nyetablering av detaljhandel og videresalg av varer som ikke er bearbeidet. Maksimal støtte må ligge innenfor en maksimumsgrense på 100.000 ECU (omregnes i forhold til referansekurs fastsatt av ESA (EFTA Surveillance Authority) hvert år) til et og samme formål i en og samme bedrift i en treårsperiode. Bedrifter som mottar støtte plikter å opplyse om at støtte er mottatt fra fondet ved søknad om ytterligere støtte fra offentlige midler innen utløpet av treårsperioden (ref. EØS-avtalens regelverk for offentlig støtte, reglene for bagatellmessige støtte, ”de minimis”). Jf. vedtak i k-sak 88/94. Eventuell støtte skal sees i sammenheng med de prioriterte satsingsområdene i kommunens næringsplan.

§ 6. Søknad

Det er et krav at bedrifter / virksomheter som det søkes tilskudd for, skal være registrert og ha sin hovedvirksomhet i Sunndal kommune.

Ved søknad om økonomisk støtte fra fondet skal det framgå følgende opplysninger:

1. En kort beskrivelse av virksomheten.
2. Forretningsidé / prosjektbeskrivelse.
3. Budsjett, regnskap og investerings- / finansieringsramme.
5. Skatteattest for firmaet og / eller eierne skal vedlegges søknaden.
6. Opplysning om det søkes andre offentlige støtteordninger.

§ 7. Forvaltning av fondet

§ 7.1 Budsjett og regnskap

Budsjett og regnskap skal være integrert i kommunens budsjett og regnskap i samsvar med gjeldende forskrifter Vedtekter for næringsfondet, vedtatt av Sunndal kommunestyre i møte 26.10.11 sak 82/11

§ 7.2. Forvaltningsmyndighet

Sunndal kommunestyre har forvaltningsmyndighet for fondet. Kommunestyre vedtok i k-sak 100/90 (*Nye retningslinjer for kommunale næringsfond gitt i vassdragsreguleringssaker (kraftfond)*) at formannskapet ble oppnevnt som fondsstyre for næringsfondet. Dette er videreført i gjeldende delegeringsreglementets pkt 8.5 (vedtatt i k-sak 20/06) der økonomi- og planutvalget ivaretar det tidligere formannskapets funksjoner.

§ 8. Årsmelding

Det skal hvert år utarbeides en beretning for fondets virksomhet som skal legges fram for kommunestyret samtidig med regnskapsavslutningen for kommunen.

§ 9. Klageadgang

8.1 Lovlighetsklage

Etter kommunelovens § 59 kan tre eller flere medlemmer av kommunestyret sammen bringe avgjørelse truffet av folkevalgt organ eller kommuneadministrasjonen inn for departementet til kontroll av avgjørelsens lovlighet. Departementets myndighet til å avgjøre lovlighetsklager er delegert til fylkesmannen, jf. departementets rundskriv H- 25/92 av 1. juni 1993. Fristen for å kreve lovlighetskontroll er ved forskrift av 13. januar 1993, jfr. Rundskriv H-49/93, satt til 3 uker fra det tidspunkt avgjørelsen ble truffet.

8.2 Forvaltningsklage (partsklage)

Vedtak om avslag på søknad om støtte må anses som enkeltvedtak etter forvaltningslovens § 2. Etter forvaltningslovens § 28 andre ledd kan enkeltvedtak truffet av forvaltningsorgan opprettet i medhold av kommuneloven, påklages til kommunestyret eller en særskilt klagenemnd. Når det påklagede vedtak er truffet av kommunestyret, er departementet klageinstans. Departementets myndighet til å avgjøre forvaltningsklager er delegert til fylkesmannen, jf. Rundskriv H-25/92 av 1. juni 1993.

Klageberettiget er den som er part i saken eller annen med rettslig klageinteresse.

8.3 Klage over fylkesmannens avgjørelse om godkjenning av vedtekter for kraftfond / hjemfallsfond

Etter Industrikonsepsjonslovens §2, tredje ledd nr. 13, sjette ledd og Vassdragsreguleringslovens § 11 nr. 2, andre ledd, kan kommunen påklage fylkesmannens avgjørelse etter nærmere regler fastsatt av departementet.

Det er bestemt at kommunen kan påklage fylkesmannens avgjørelse til Kommunal- og regionaldepartementet. Med "kommunen" menes "kommunestyret".

§ 9. Endring av vedtektene.

Vedtektene kan endres etter vedtak av kommunestyret. Vedtaket trenger godkjenning av fylkesmannen. Kopi av godkjente vedtekter sendes fylkeskommunen.

Vedtekter for næringsfondet, vedtatt av Sunndal kommunestyre i møte 26.10.11 sak 82/11

Vedlegg 2

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENT

Norges Kommunerevisorforbund
Postboks 1417 Vika
0115 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
13/1561-2

Dato
20.9.2013

Spørsmål om habilitet i AS og IKS – svar fra departementet

Innledning

Vi viser til henvendelse fra Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) av 5. juni 2013 med en kopi av korrespondanse mellom NKRF og Kontrollutvalgssekretariatet Midt-Norge IKS vedrørende spørsmål om habilitet i aksjeselskap (AS) og interkommunale selskap (IKS). Det stilles to spørsmål:

- 1) Er et styremedlem eller medlem av bedriftsforsamlingen i et AS inhabil til å treffe avgjørelser i generalforsamlingen som representant for en eierkommune?
- 2) Er et styremedlem i et IKS inhabil til å treffe avgjørelser i selskapets representantskap som representant for en eierkommune?

Vår vurdering tar utgangspunkt i lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov 29. januar 1999 nr. 06 om interkommunale selskaper (IKS-loven).

Aksjeloven

Aksjeloven § 5-1 første ledd uttrykker at generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet. Det er generalforsamlingens medlemmer som velger "[m]edlemmene av styret", jf. § 6-3 første ledd første setning. Verken §§ 5-1, 6-3 eller øvrige bestemmelser i aksjeloven forbyr medlemmer av generalforsamlingen å velges til selskapets styre.

I aksjeselskaper med flere enn 200 ansatte er utgangspunktet at det skal velges en bedriftsforsamling, jf. § 6-35 første ledd første setning, med nærmere henvisning til bestemmelsene om bedriftsforsamling i lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) som også gjelder for aksjeselskaper.

Postadresse	Kontoradresse	Informasjonsenheten	Saksbehandler
Postboks 8112 Dep	Akersg.59		Jørgen Jahr Hopperstad
0032 Oslo			
http://www.krd.dep.no/	postmottak@krd.dep.no	Sentral: 22 24 90 90	Org. nr. 972 417 858

Allmennaksjeloven § 6-35 tredje ledd første setning sier at "*[t]o tredeler av bedriftsforsamlingens medlemmer med varamedlemmer velges av generalforsamlingen.*" Verken det siterte eller øvrige bestemmelser i allmennaksjeloven forbyr å kombinere verv i generalforsamlingen med verv i bedriftsforsamlingen.

Det foreligger altså ikke et forbud etter aksjeloven mot at medlemmer av generalforsamlingen også sitter i selskapets styre, alternativt i bedriftsforsamlingen. Aksjeloven er følgelig ikke til hinder for at et medlem av styret/bedriftsforsamlingen i et aksjeselskap kan stemme i generalforsamlingen som representant på vegne av en eierkommune.

Vi gjør for øvrig oppmerksom på at aksjeloven og allmennaksjeloven begge ligger under Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde.

IKS-loven

IKS-loven § 6 første ledd første setning krever et representantskap i ethvert IKS. Lovens § 7 første ledd første setning sier at "*[d]eltakerne [i IKSet] utøver sin myndighet i selskapet gjennom representantskapet*" i tillegg til å slå fast at "*[r]epresentantskapet er selskapets øverste myndighet[...]*". Det er den enkelte deltaker som velger sin(e) representant(er), jf. § 6 første ledd andre setning.

Interkommunale selskaper skal ha et styre, jf. § 10 første ledd første setning, og det er i utgangspunktet "*representantskapet*" som velger styremedlemmene, jf. annet ledd første setning. Når det gjelder hvem som kan sitte i styret, sier fjerde ledd at verken "*[d]aglig leder eller representantskapsmedlem kan*" være medlem av styret. Lovens ordlyd forbyr dermed en rollekombinasjon som for tilsvarende verv er tillatt etter aksjeloven.

Etter IKS-loven er det dermed ikke en adgang til å kombinere rollen som medlem av representantskapet med vervet som styremedlem. Vi nevner for ordens skyld at IKS ikke har bedriftsforsamling.

Med bakgrunn i det som er sagt over, vil rollekombinasjonene kontrollutvalgssekretariatet Midt-Norge IKS spør om, være tillatt etter aksjeloven, men ikke etter IKS-loven. Det må så vurderes om det er annet lovverk som eventuelt i praksis hindrer den aktuelle rollekombinasjon i et aksjeselskap, for eksempel gjennom regler om inhabilitet.

Forvaltningsloven og aksjeselskap

Lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) kommer til anvendelse på "*den virksomhet som drives av forvaltningsorganer når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov.*" jf. § 1 første setning. Med "*forvaltningsorgan*" menes "*et hvert organ for stat eller kommune. Privat rettssubjekt regnes som forvaltningsorgan i saker hvor det treffer enkeltvedtak eller utferdiger forskrift.*" jf. § 1 andre og tredje setning.

For at loven skal gjelde for et aksjeselskap, må selskapet derfor regnes som et "organ for stat eller kommune".

"[O]rgan for stat eller kommune" favner etter sin ordlyd bredt. Begrepet avgrenses likevel mot siste setning i § 1 som motsetningsvis sier at private rettssubjekter ikke er "forvaltningsorgan" med mindre det treffer enkeltvedtak eller utferdiger forskrift. Dette tilsier at aksjeselskaper som fullt ut er privat eid og ikke utøver nevnte myndighet, faller utenfor lovens virkeområde. Spørsmålet blir om det samme gjelder for aksjeselskaper som er helt eller i hvert fall delvis eid av det offentlige.

Teorien har sagt om dette at "[u]tgangspunktet er [...] at bedrifter som driver vanlig næringsvirksomhet, faller utenfor selv om de helt eller delvis eies av stat eller kommune. Helt klart er dette når staten eller en kommune) bare har en knapp aksjemajoritet. Men det samme må nok gjelde når staten har alle aksjene. En bedrift eller institusjon vil imidlertid kunne bli ansett som "organ for stat eller kommune", selv om den er eget rettssubjekt og driver forretningsmessig virksomhet. Ved bedømmelsen må det bl.a. legges vekt på virksomhetens art, særlig om den er kombinert med en viss utøvelse av offentlig myndighet, på hvor sterk organisatorisk tilknytning den har til stat eller kommune, om den har monopol og om den tjener som redskap for offentlig politikk."¹

Hovedregelen etter forvaltningsloven er dermed at forvaltningsloven ikke gjelder aksjeselskaper som driver alminnelig næringsvirksomhet, selv om disse er helt eller delvis kommunalt eid. Det kan likevel ikke utelukkes tilfeller hvor et aksjeselskap har en så sterk tilknytning til det offentlige at det likevel omfattes av forvaltningslovens bestemmelser.

I de tilfellene hvor forvaltningsloven kommer til anvendelse på aksjeselskapers virksomhet, vil følgelig lovens kapittel II om inhabilitet i prinsippet gjelde. Vi går ikke nærmere inn på dette, men viser til Kommunal- og regionaldepartementets veileder "Habilitet i kommuner og fylkeskommuner"², som redegjør nærmere for reglene.

Med hilsen

Siri Halvorsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Jørgen Jahr Hopperstad
rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

¹ Eckhoff/Smith 9. utgave s. 214.

² Habilitet i kommuner og fylkeskommuner, Om inhabilitetsreglene i forvaltningsloven og kommuneloven, Publikasjonskode: H-2266.

Vedlegg 3

Statistikk Sunndal kommune

KommuneNM i regi av NHO gir uttrykk for hvilke områder som har størst **lokal vekstkraft og bæreevne**. Kommunene rangeres etter forhold ved arbeidsmarked, demografi, kompetanse og bærekraft. I 2012 blir dette kalla BærekraftsNM, tidligere attraktivitet. I 2013 blir det kalla KommuneNM, og indikatoren økonomi blir til «lokal bærekraft».

Sunndals kommune: rangering i forhold til 428 kommuner i landet og 36 kommuner i fylket

	Arbeidsmarked		Demografi		Kompetanse		Økonomi		Samlet	
	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2011
Landet	27	92	253	366	166	116	58	192	73	187
Fylket	5	5	11	11	17	17	10	7	10	9

NHOs KommuneNM 2013 – Sunndals rangering i landet og i fylket

	Arbeidsmarked	Befolkning	Kompetanse	Lokal bærekraft	Kommunal attraktivitet	I alt
Landet	64	325	15	215	344	153
Fylket	10	29	2	13	34	13

Sunndal kommunes plassering varierer ikke uventet noe fra år til år. I perioden 2007 til 2011 har den samla plasseringen blitt lavere. Det er særlig demografi/befolkning som skiller seg negativt ut. I måling i 2013 har plasseringen samlet forbedret seg sammenlignet med landet, men forverret seg noe sammenlignet med kommunene i fylket. Det er befolkning og kommunal attraktivitet som skårer lavest.

Det er valgt fem hovedområder for å beskrive utsiktene til vekstkraftig utvikling:

- **Arbeidsmarkedet:** En forutsetning for vekst og verdiskaping er at innbyggerne er sysselsatt og deltar i arbeidslivet. Der en større andel av den yrkesaktive befolkningen mottar permanente stønadsordninger som uføretrygd, vil arbeidskraftpotensialet være mindre.
- **Demografi:** Kommuner med befolkningsvekst og en jevn aldersprofil vil være bedre skodd for fremtiden enn kommuner med fraflytting og en stor andel i de eldre aldersgruppene. Dagens befolkningsstruktur og flyttemønster er med på å legge grunnlaget for fremtidens aldersfordeling.
- **Kompetanse:** Kompetanse, både i form av faglærte og høyere utdanning, er viktige faktorer for kvaliteten i tjenestetilbudet og næringslivets konkurranseevne.
- **Lokal bærekraft:** Kommunenes inntekter består av inntekter fra egen virksomhet, kommunale skatter og avgifter og statlige overføringer. Kommuner som i størst mulig grad får dekket utgiftene fra et variert lokalt skattegrunnlag og egne inntekter, vil ha et større lokalt handlingsrom til å foreta egne prioriteringer. Den private kjøpekraften og kommunenes gjeldssituasjon kan også påvirke fremtidig utvikling. Samtidig forespeiler en framtidig aldring i befolkningen virkninger for lokal bærekraft.
- **Kommunal attraktivitet:** Kommunenes utgifter og skatter, samt bruk av private markedsaktører vil ha betydning for næringslivets vekstvilkår.

Nedenfor går det fram flere detaljer og Sunndal kommunen sin plassering på ulike indikatorer.

[KommuneNM \(rapport\)](#) De fem områdene og enkeltindikatorene *)

Arbeidsmarked

- Arbeidsplasser: Sysselsatte personer etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (16-66 år) (+) (Sunndal: 55)
- Privat sysselsetting: Sysselsatte personer i privat sektor og offentlige foretak**) etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (+) (Sunndal: 36)
- Uføre: Uførepensjonister 18-67 år i prosent av befolkningen (-) (Sunndal 121)
- Arbeidsledige: Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken (summen av ledige og sysselsatte) (-) (Sunndal 261)

Demografi

- Befolkningsvekst: Gjennomsnittlig vekst over tre siste år i prosent (+) (Sunndal: 369)
- Yngre vs eldre i arbeidsstyrken: Innbyggere 19 - 24 år som andel av innbyggere 60 - 65 år i prosent (+) (Sunndal: 128)
- Flytting: Netto innflytting i prosent av befolkningen (+) (Sunndal: 393)

Kompetanse

- Andel kun grunnskoleutdanning: Sysselsatte med grunnskole som høyeste utdanning etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (-) (Sunndal: 178)
- Andel høyere utdanning: Sysselsatte med utdanning på universitets- og høyskolenivå over 4 år etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (+) (Sunndal: 87)
- Fagutdannede: Sysselsatte med beståtte fagprøver som høyeste utdanning etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (+) (Sunndal: 6)
- Teknisk/naturvitenskapelig utdanning: Sysselsatte med utdanning på universitets- og høyskolenivå opptil 4 år etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (+) (Sunndal:59)

Lokal bærekraft

- Kommuneinntekter i forhold til utgifter: Inntekter fra skatt på inntekt, formue, salgs- og leieinntekter i prosent av driftsutgifter (+) (Sunndal: 149)
- Gjeldsbelastning: Netto kommunegjeld per innbygger, kroner (-) (Sunndal: 233)
- Kjøpekraft: Gjennomsnittlig bruttoinntekt per person 17 år og over, kroner (+) (Sunndal: 174)
- Eldrebølgen: Befolkningen over 80 år i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder 20 år fram i tid (-) (Sunndal 267)

Kommunal attraktivitet

- Administrasjonsutgifter: Netto driftsutgifter til administrasjon, kroner per innbygger (-) (Sunndal: 224)
- Eiendomsskatt: Skattesats for annen eiendom i 1000 kr, regnet i gjennomsnitt per sysselsatt (-) (Sunndal: 396)
- Private tjenester: Kommunenes kjøp av tjenester fra private i prosent av brutto driftsutgifter (+) (Sunndal: 345)

*) (+): Positiv indikator ved høy verdi, (-): Positiv indikator ved lav verdi **) Offentlige foretak driver sin virksomhet på forretningsmessig basis, og er derfor kategorisert sammen med privat sektor i SSBs sysselsettingsstatistikk

NHOs NæringsNM Rapport 2013 har følgende mål for næringsutvikling med indikatorer:

Nyetableringer

1. Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året
2. Bransjejustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen
3. Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvensen fratrukket nedlagte foretak

Lønnsomhet

4. Andel foretak med positivt resultat før skatt
5. Bransjejustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten av bransjestrukturen
7. Andel foretak med positiv egenkapital

Vekst

8. Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen (KPI)
9. Andel foretak med realvekst justert for effekten av bransjestrukturen
10. Andel foretak med vekst i verdiskaping

Næringslivets størrelse

11. Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

NHOs NæringsNM 2012 og 2013 – Sunndals rangering i forhold til alle kommuner og fylket.

	Nyetablering	Lønnsomhet	Vekst	Størrelse	I alt
2012	84	29	367	57	50
2013	159	347	392	39	256

Utvikling over tid – Sunndals rangering i forhold til alle kommuner

År	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	176	12	5	100	133	171	159	136	39	111	85	50	256

Sunndal kommunes plassering varierer også her fra år til år. Målingen fra 2013 viser en negativ utvikling samlet sett.

NHOs NæringsNM 2012 og 2013 – og KommuneNM 2013 – Møre og Romsdal

NHOs NæringsNM 2012		NHOs NæringsNM 2013		NHOs KommuneNM 2013	
1 Herøy	25	1 Ålesund	18	1 Ulstein	10
2 Sande	26	2 Molde	28	2 Ålesund	14
3 Stranda	28	3 Surnadal	30	3 Molde	21
4 Ørsta	31	4 Sula	32	4 Giske	58
5 Sunndal	50	5 Haram	33	5 Haram	63
6 Molde	53	6 Ulstein	34	6 Volda	71
7 Surnadal	54	7 Ørskog	36	7 Herøy (M. Og R.)	73
8 Haram	62	8 Midsund	42	8 Sula	102
9 Ålesund	64	9 Ørsta	46	9 Kristiansund	106
10 Vanylven	68	10 Sandøy	59	10 Hareid	128
11 Sula	71	11 Kristiansund	62	11 Sykkylven	133
12 Ulstein	92	12 Volda	90	12 Averøy	139
13 Kristiansund	95	13 Sande	98	13 Sunndal	153
14 Volda	105	14 Herøy	100	14 Skodje	154
15 Rauma	116	15 Aukra	110	15 Ørsta	158
16 Skodje	136	16 Vestnes	124	16 Rauma	181
17 Gjemnes	141	17 Giske	125	17 Stordal	188
18 Giske	168	18 Smøla	126	18 Ørskog	191
19 Eide	195	19 Stranda	129	19 Fræna	196
20 Fræna	204	20 Sykkylven	143	20 Sande (M. Og R.)	208
21 Averøy	217	21 Norddal	181	21 Stranda	212
22 Norddal	220	22 Stordal	196	22 Aure	227
23 Ørskog	238	23 Fræna	221	23 Midsund	229
24 Stordal	246	24 Gjemnes	222	24 Sandøy	230
25 Hareid	248	25 Skodje	225	25 Surnadal	238
26 Tingvoll	257	26 Eide	231	26 Rindal	244
27 Aukra	259	27 Vanylven	232	27 Aukra	246
28 Rindal	281	28 Rindal	237	28 Vestnes	248
29 Aure	292	29 Halså	239	29 Eide	268
30 Midsund	293	30 Rauma	254	30 Norddal	280
31 Vestnes	310	31 Sunndal	256	31 Smøla	285
32 Sykkylven	345	32 Hareid	292	32 Tingvoll	313
33 Smøla	359	33 Averøy	306	33 Gjemnes	332
34 Halså	369	34 Aure	360	34 Nettet	344
35 Sandøy	393	35 Tingvoll	363	35 Vanylven	360
36 Nettet	418	36 Nettet	412	36 Halså	376

Næring – utdanning

Fylkesstatistikken (Møre og Romsdal fylkeskommune) viser blant annet at Sunndal i forhold til Kristiansundsregionen har større andel ansatte i sekundærnæringen og færre i servicenæringen. Andel offentlige arbeidsplasser av alle arbeidsplasser var 29,1, mot 29,9 i fylket. Tabellen nedenfor viser tilsvarende i forhold til landet. Industri og olje ligger høyt, tjenester ligger lavt. Offentlig administrasjon ligger også lavt når vi ser dette i forhold til landet samlet.

Arbeidsplasser fordelt på bransjer

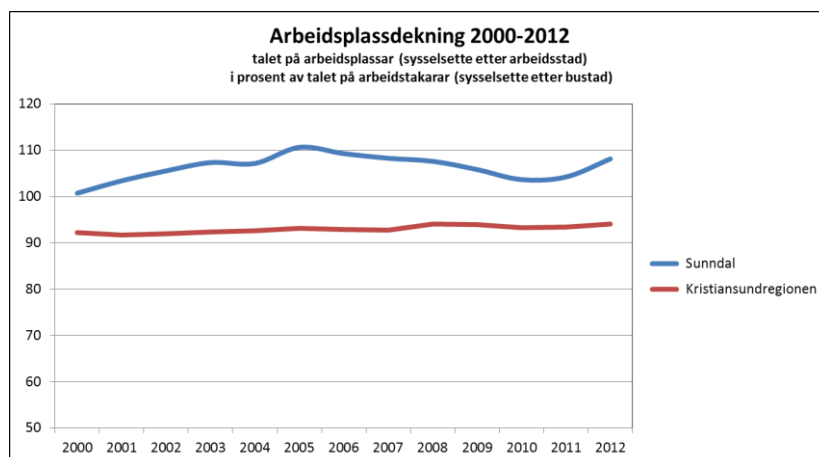
	Sunndal Landet (gjennomsnitt)	
Jord/skogbruk/fiske	5,8 %	2,5 %
Industri og olje	27,9 %	11,2 %
Byggevirksomhet	6,9 %	7,8 %
Varehandel	10,5 %	14,1 %
Overnatting og servering	1,7 %	3,2 %
Offentlig administrasjon	2,4 %	6,1 %
Undervisning	6,7 %	7,9 %
Helse-sosial	18,6 %	19,7 %
Tjenester	19,5 %	27,5 %
SUM	100,0 %	100,0 %
Sysselsatte	3 813	2 589 000
% endring siste 3 år	-0,3	3,7

Kilde: SSB, 4. kvartal 2012

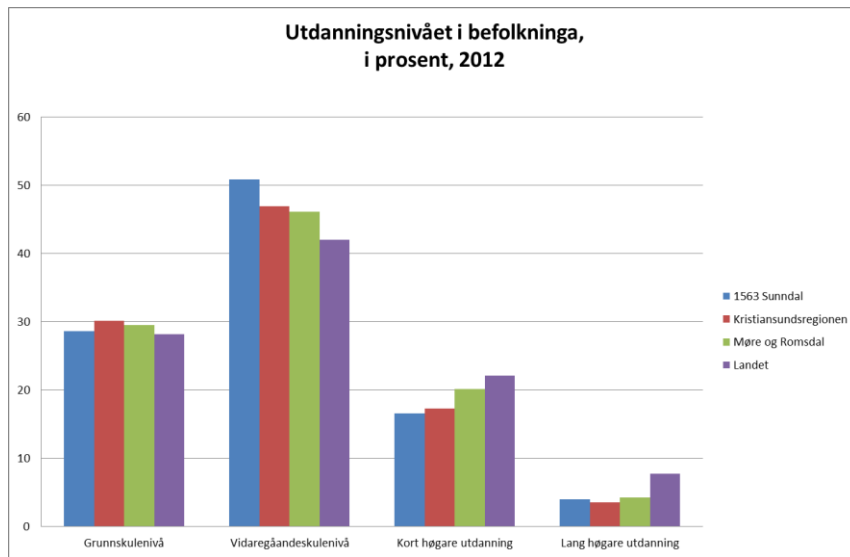
Tar vi utgangspunkt i [KommuneNM \(rapport\)](#) om arbeidsmarked, viser Sunndal kommune en «god» plassering med unntak for arbeidsledige:

Arbeidsmarked	Sunndals plassering
Arbeidsplasser: Sysselsatte personer etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (16-66 år)	55
Privat sysselsetting: Sysselsatte personer i privat sektor og offentlige foretak**) etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (+)	36
Uføre: Uførepensjonister 18-67 år i prosent av befolkningen (-)	121
Arbeidsledige: Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken (summen av ledige og sysselsatte) (-)	261

Fylkesstatistikken viser at det er en prosentvis vekst i sysselsettingen de to siste årene jf. figur i avsnitt 5.4. Sunndal kommune blir definert som en kommune med høy sårbarhet. Sunndal har høy hjørnesteinsfaktor (Hydro med 919 ansatte utgjør 26 % av alle sysselsatte i kommunen.) ([Telemarksforsking/Vareide](#) 2012). Fylkesstatistikken viser videre at arbeidsplassdekningen er god, jf. figuren nedenfor. 444 pendler ut av kommunen og 731 pendler inn til kommunen. (4. kvartal 2012) Det er bare 6 kommuner i fylket som har mer innpendling enn utpendling. Det er flere arbeidsplasser enn arbeidstakere i kommunen.

Sunndal kommune har en høyere andel som har videregående utdanning enn fylket og landet. Personer 16 år og over med høyere utdanning er 20,2 % mot fylket på 23,7 %.

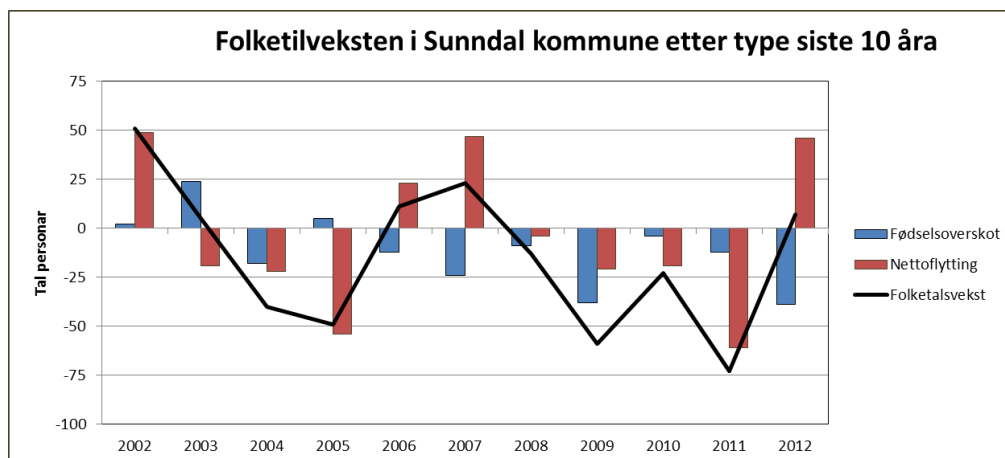

KommuneNM (rapport) viser at Sunndal kommune skiller seg positivt ut på flere områder når det gjelder kompetanse:

- Andel kun grunnskoleutdanning: Sysselsatte med grunnskole som høyeste utdannelse etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (-) (Sunndal: 178)
- Andel høyere utdanning: Sysselsatte med utdanning på universitets- og høyskolenivå over 4 år etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (+) (Sunndal: 87)
- Fagutdannede: Sysselsatte med beståtte fagprøver som høyeste utdannelse etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (+) (Sunndal: 6)
- Teknisk/naturvitenskapelig utdanning: Sysselsatte med utdanning på universitets- og høyskolenivå opptil 4 år etter arbeidssted i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder (+) (Sunndal: 59)

Befolkning

Sunndal har hatt en svak befolkningsvekst på 9 personer i 2012. Fødselstallet var svært lavt (52) og antall døde svært høyt (91) i 2012. Befolkningsveksten ble sikret gjennom høy innflytting (343) og noe lav utflytting (297) i 2012 sammenlignet med tidligere år. (Årsmelding 2012 for Sunndal kommune). Kommunestatistikk 2013 Møre og Romsdal fylkeskommune viser utviklingen de siste ti årene.

Kommunestatistikken viser videre:

- Kommunen har færre unge og flere eldre enn andre kommuner, særlig for aldersgruppen 0-5 år. (5,4 % i forhold til 7,1 % i fylket)
- Tal personer 67 år og over per 100 personer 20-66 år:
I 2013: Sunndal 28,3, fylket 24,7, landet 21,5.
I 2023: Sunndal 34,9, fylket 30,4. landet 25,9.
- Nettoinnflytting innenlands -131, nettoinnvandring 177 (2012)
- Befolkningsutvikling 1993-2003; -2,8 %, 2003-2013; -2,7 %, 2012-2013: 0,1 (9).
- Fødde var 52 i 2012 og fødselsoverskuddet var -39, det mest negative i fylket.
- Mannsoverskuddet i befolkningen samlet er 29. Det er forholdsvis god balanse mellom kvinner og menn samlet sett. (mannsoverskuddet i fylket er 4056) (1.januar 2013)
- Kvinner pr 100 menn 20-39 år var 92,8 mot 89,9 i fylket og 95,1 i landet. (1.1.2013)

KommuneNM (rapport) viser følgende resultater på noen utvalgte enkeltindikatorer knyttet til befolkning:

	Sunndals plassering
Befolkningsvekst: Gjennomsnittlig vekst over tre siste år i prosent	369
Yngre vs. eldre i arbeidsstyrken: Innbyggere 19 - 24 år som andel av innbyggere 60 - 65 år i prosent	128
Flytting: Netto innflytting i prosent av befolkningen	393

Vedlegg 4

Effektmålinger

I [NOU 2004: 2 Effekter og effektivitet](#) blir det blant annet sagt følgende generelt om å måle effekter:

Samfunnet består av en rekke aktører som hver for seg tilpasser seg sine rammebetingelser. Hver aktørs tilpasning påvirkes av andre aktørers tilpasninger. Summen av alle aktørers handlinger gir utviklingen for samfunnet som helhet..... Denne påstanden innebærer at det å måle effekter av enkelte aktørers valg (for eksempel statlig innsats) på andre aktørers tilpasning (for eksempel regional utvikling og distriktspolitiske mål) er en stor utfordring, siden samfunnet og samfunnsutviklingen er svært komplisert.

På bestilling fra Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) har Oxford Research ferdigstilt en forundersøkelse om hva som finnes av resultat- og effektinformasjon fra bruken av kommunale og regionale næringsfond, og hvordan en grundigere evaluering med analyse av effekter kan innrettes. (Selve evalueringen skal gjennomføres i 2011.) Forundersøkelsen viser bl.a. at det finnes lite lett tilgjengelig informasjon om resultater og effekter av kommunale og regionale næringsfond. Denne informasjonen må derfor innhentes i evalueringen. Oxford anbefaler at denne innhenting skjer ved hjelp av en elektronisk survey blant tilsagnsmottakerne. ([Rapport](#): Hvordan kan en måle resultater og effekter av kommunale- og regionale næringsfond? Forprosjekt for [Kommunal- og regionaldepartementet](#))

Kommunal- og regionaldepartementets gjennomførte evalueringen i 2011. (([Kommunale og regionale næringsfond/KRD KRD evalueringsrapport](#) 2012)). Den viste blant annet følgende:

- Midlene blir brukt etter ordningens formål. Kommuner har tildelt midler både direkte til bedrifter og til tilretteleggende formål.
- Når det gjelder hvilke resultater fondene har medført og hvilken effekt de har hatt, finner de at næringsfondsmidlene særlig har bidratt til å styrke, sikre eller etablere arbeidsplasser, og styrke eller bevare overlevelsesnivåen til lokale bedrifter og entreprenører, ofte i form av videreutvikling av etablerte bedrifter. Midlene har også ført til økt attraktivitet for kommunen/regionen som reisemål, bosted og lokaliseringvalg for bedrifter, men hatt begrenset innvirkning på bosetting og flyttestrømmer utover det å bidra til å fastholde eksisterende bosetning ved å støtte etablerte bedrifter. Sammenlignet med midlene fra Innovasjon Norge, fører kommunale næringsfond i mindre grad til innovasjon.Resultater og effekter lar seg dermed vanskelig løsrive fra omkringliggende innsatser og faktorer, siden andre midler har hatt viktig innvirkning på resultatene..
- Virkemidlene har en rolle å spille i som pådriver for lokal nærings- og samfunnsutvikling, i samspill med det øvrige virkemiddelapparatet. (gir blant annet oppmuntring og oppmerksomhet)

Trøndelag Forskning og Utvikling i samarbeid med Asplan Viak har på oppdrag fra Distriktssenteret og Møre og Romsdal fylkeskommune gjennomført en studie som viser at utviklingsarbeidet har gitt positive resultater eller effekter i Rindal og Rauma kommune. ([Distriktssenteret - rapport](#)). De kom blant annet fram til følgende:

- Positiv innvirkning på bolyst.
- Ikke påvist direkte effekt på befolkningsutvikling og sysselsetting.
- En verdi i seg selv, fordi noe skjer og det skapes entusiasme og positive spiraler.

Det gis blant annet følgende anbefalinger for vellykka utviklingsarbeid:

- Dempe forventningene, og være tilfreds med de små seire.
- Utviklingsarbeidet må tilpasses de lokale forholdene og menneskene på stedet.
- Medvirkning fra ulike frivillige organisasjoner og næringsliv både i styring og gjennomføring.
- Prosjekter og hendelser fungerer i lag over tid og drar lokalsamfunn i ulike retninger. Viktig med langsiktig fokus: Gode opplevelser fra barndommen er for eksempel viktig som grunnlag for å vurdere tilbakeflytting og etablering når den tid kommer.
- Kontinuerlig arbeid med næringsutvikling – både eksisterende og ny etablering.
- Legge til rette for bosetting gjennom å tilby attraktive boliger og tomter.
- Omdømmet - gjennom det som skjer, og det som folk skaper sammen.

Det blir videre sagt at gode utviklingsprosesser kjennetegnes av blant annet åpenhet, medvirkning og langsiktighet. Gode og velfungerende lokale utviklingsprosesser er en forutsetning for å oppnå effekter på befolkningsutvikling, sysselsetting og bolyst, men er ikke alene tilstrekkelig til å gi ønskede effekter.

Vedlegg 5

Sunndal kommune

Politisk organisering.

Administrativ organisering.

